

Koroška Kronika

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 29. oktobra 1948

Leto IV.

Številka 44

Pogajanja o Berlinu zopet izpodletela

Sovjetska zveza je vložila svoj veto proti resoluciji Varnostnega sveta, ki zahteva:

1. Takojšno odpravo berlinske blokade, kateri naj bi po desetdnevnem presledku sledila

2. uvedba sovjetske marke kot edinega plačilnega sredstva v Berlinu in sestanek

3. Sveta zunanjih ministrov za ves problem Nemčije.

Ko je naznanil sovjetsko odločitev, je gospod Višinski dejal:

»Ta resolucija vodi nazaj v prvotno zahtevo zapadnih sil, po kateri naj bi najprej sledila odprava omejitev in šele nato uvedba sovjetske marke. Tega pa Sovjetska Zveza ne more sprejeti.«

Takoj, ko so izdelali francoski in angleški prevod izjav gospoda Višinskega, je dr. Jessup, delegat Združenih držav izjavil:

»Po presoji sveta je bila to poštena in modra resolucija, ki so jo osnovali pošteno misleči državniki šestih držav iz raznih predelov sveta ter pameten poizkus urediti težaven problem.

Francija, Velika Britanija in Združene države so to resolucijo sprejele. Če ne bo berlinsko vprašanje rešeno na tej podlagi, tedaj bo odgovornost za izjalovljenje padla neizogibno samo na Sovjetsko zvezo.«

Trije zapadni delegati in šest »nevturalnih« držav je glasovalo za resolucijo. Gospod Višinski in ukrajinski zunanji minister, Dimitri Manuilski sta glasovala proti. Po glasovanju je bilo zasedanje preloženo.

Sovjetski predlog

Razgovor se je vršil po celodnevem razpravljanju zapadnih in »nevturalnih« predstavnikov o novem predlogu Višinskega, ki ga zapadne velesile ne morejo sprejeti in ga označujejo kot »zelo zamotan« sistem ureditve med odpravo blokade in uvedbo valutnega sporazuma.

Kot prvi govornik o resoluciji je nastopil gospod Parodi, francoski delegat, ki je izrazil pohvalo šestim nevturalnim članom Sveta v njihovem »stremljenju, da bi združili nasprotujoča si tabora.«

Dejal je, da resolucija izraža, da ni mogoče voditi več razgovorov pod ogrožanjem blokade. Resolucija daje Sovjetski zvezi zagotovilo Varnostnega sveta, da bo denarna reforma v Berlinu sledila v najkrajšem času in »nudi časten izhod za vsakogar,« je zaključil gospod Parodi.

Sir Alexander Cadogan je izjavil, da britanska vlada sprejme resolucijo.

Štiri vprašanja

Delegat Združenih držav je dejal:

»Sovjetska zveza nas ne bo nikdar z grožnjami izrinila iz Berlina. Blokada sama je zapreka do sporazuma in sovjetska vlada bi to zapreko lahko odstranila.« Na to je postavil naslednja vprašanja:

»Ali želi Sovjetska zveza sestanek Sveta zunanjih ministrov? Do tega sestanka lahko pride brez nasilnih groženj.

Ali želi Sovjetska zveza uvedbo sovjetske valute v Berlinu? To lahko ima, ne da bi še nadalje vzdrževala blokado.

Ali želi Sovjetska zveza zagotovila, da ne bo nadzorstvo štirih nad berlinsko valuto uničilo sovjetske valute v Berlinu? Lahko dobi popolno zagotovilo.

Ali želi Sovjetska zveza garancije proti morebitnemu tihotapljenju valute med dvema conama? Mi lahko nudimo garancije in obljublamo varstvo.«

Končno je gospod Jessup izpregovoril zaključne besede: »Če nas Sovjetska zveza skuša izrinuti iz Berlina, ne more storiti tega, ne da bi s tem predstavljala ogrožanja miru. Če se hoče pogajati z nami pod vilitvijo blokade, tedaj moramo to odkloniti.«

Rudarske stavke v Franciji pojemajo

Uradnik osrednje uprave državnih rudnikov je sporočil, da so stavkujoči rudarji v vseh rudnikih prenehali s stavko. Policija je izdala proti več komunističnim voditeljem zaporna povelja.

Francoske vlada se je v torek sestala, da prouči položaj. Francoski rudarji so uvideli, da stavke nimajo smisla.

Francoske vojaške čete in policija so v povečanem številu zasedle rudarsko področje med belgijsko mejo in cesto, ki pelje iz Douai v Lille.

To je objavil francoski minister za notranje zadeve, gospod Jules Moch, po radiu. Dejal je, da so čete in policija zasedle vsa predvidena mesta na področju, ki je 28 milj dolgo in 10 milj široko.

Minister ni podal točnega števila o moštvu, vendar ga cenijo na približno 100.000 mož.

Dejal je, da čete niso vkorakale proti rudarjem, temveč da so jim prišle na pomoč. »Hočemo jih osvoboditi nasilnega režima, ki ga skuša vzpostaviti manjšina agitatorjev v službi za cilje, ki niso francoski in zatorej tudi ne cilji teh rudarjev,« je pristavil.

Francoski minister za industrijo in trgovino, gospod Lacoste, ki je pravtako govoril po radiu, je dejal, da je stavka, ki traja sedaj že četrti teden, povzročila izpad 3.000.000 ton premoga.

Vlada je zato prisiljena, da na razne načine omeji potrošnjo elektrike ter preskrbi še dodatne uvoze premoga, katere pa lahko plača samo, če zniža uvoz surovin za industrijo in poljedelstvo.

Mir na Balkanu v nevarnosti

V političnem odboru Združenih narodov je otvoril v torek grški odposlanec Pipinelis debato v poročilu posebne komisije Združenih narodov za Balkan. V tem poročilu poziva ta komisija Glavno skupščino, naj obsodi Jugoslavijo, Bolgarijo in Albanijo zaradi pomoči, ki jo te države nudijo uporniškim voditeljem Markosu. Ameriški odposlanec je napovedal, da bodo Združene države, Velika Britanija, Francija in Kitajska predložile skupno resolucijo, v kateri izražajo mnenje, da ogroža pomoč Markosu mir na Balkanu.

Uradno je bilo objavljeno, da so se zunanji ministri Zapradoevropske zveze sporazumeli glede obrambne pogodbe za severni Atlantik. Sporazum so dosegli tudi glede ukrepov, ki so za to potrebni.

Memento mori!

„Naj zmisi, kdor slepoto ljubi sveta, in od veselja do veselja leta, da smrtna žetev vsak dan bolj dozori!“

Zna biti, da kdor zdaj vesel prepeva, v mrtvaškem prtu nam pred koncem dneva molče trobental bo: memento mori!“

Fr. Prešern

Naš prvi pesnik France Prešern je moral biti res velik človek. Advokat je bil, življenje je ljubil, o ljubezni je pesnil pa — o smrti je zapel. Pa to je bilo pred stoletjem. Danes advokati običajno ne pesnijo več in neradi govorijo o smrti. Tudi mi ostali zemljani menda najmanj radi mislimo na smrt. Cisto v ozadju nekje nas zavestno ali podzavestno tolaži misel, saj se niti prašek te naše otipljive zemlje in njenih snovi nikdar ne izgubi, marveč vedno spet obnavlja in presnavlja.

Cisto polagoma so rodovi zadnjih stoletij vsrkavali vase bacile najstrašnejše kuge — materializma, s katerim je danes okužen ves civilizirani in tudi necivilizirani svet. Kako preprosto-prisrčno je mislil nekoč srednji človek o svetu in življenju. Verovali so v nadnaravne zakone, ki uresničujejo vse žitje in bitje na tem svetu. Kot krona tega stvarstva veže človek iz svojega krščanstva naravo z nadnaravo po občestvu Cerkve v veličastnost enega samega božjega stvarstva. Stvar je povezana s svojim Stvarnikom po neštetihih srednikih. Življenje se kakor mogočna reka pretaka iz onostranstva v tostranstvo in hiti nazaj k svojemu praviru. Kako neznatne so bile ob takem pogledu vse zemske brige in skrbi! Še suženjstvo in tlaka, lakote in vojske niso imele posebne strahote. Z neizmernim zaupanjem se jih je ljudstvo reševalo s prošnjo: kuge, lakote in vojske, šibe potresa, treska in hudega vremena reši nas, o Gospod! Sicer blebetamo tudi mi še to molitev pa proti kugi imamo cepljenje, proti lakoti nakaznice, proti vojski konference in še vrhu tega zavarovanje proti tresku in hudemu vremenu. Morda ima prav tisti, ki trdi, da bi nas davni naši predniki ne razumeli več in če bi tudi govorili isto govorico kot mi.

Kdaj se prične novi vek? Tedaj, ko avgustinec Luther z drzno potezo z utajitvijo svetništva in s ponižanjem Marije v navadno ženo zavrže sredništvo med Bogom in človekom in vrže človeka neposredno pred njegovega Stvarnika. Neznatni človek te neposredne bližine ni vzdržal, moral je oslepeti in se slepo prepustil vzvodnikom. Od Luthra veže ena sama vrviča kalvince in puritance, husite in ostale krivoverce do modernih bogotajcev in brezbožnikov. Leta 1717 se zberejo na svojem kongresu svobodomislec in obsodijo krščanstvo in vsa verstva, ki priznavajo čudeže, ter jih proglasijo za sovražne napredku in razvoju. Človečanstvo postane nova ideja, prosveta in napredek novo vodilo. Razvoj vodi še naprej v nizine: iz človečanstva v nacionalnost, iz nacionalnosti končno v bestialnost. Niso še utihnili kriki francoske revolucije za bratstvo, enakost in svobodo, že triumfira Napoleon. V borbi za evropsko svobodo podjarmi pol kontinenta. In komaj petdeset in sto let je po Napoleonu do nove, v revolucijah zavojevane svobode in nove, vedno hujše tiranije današnjih dni. Človekovo dostojanstvo venomer pada. Ob vsem zunanjem napredku in blesku postaja človek suženj modernega časa, najprej suženj gospodarske proizvodnje, nato suženj lastnega stroja in končno suženj lastne temne strasti po uničevanju. Bolj ko se oddaljuje od resničnega življenja, tem bolj teži k samouničevanju, k smrti.

Zadnje desetletje! Kupi mrličev na bojiščih. (Nadaljevanje na 2. strani)

Stalin in Tito — izmenjava pisem

»Mislimo, da so jugoslovanski tovariši domišljavi. Uspehi so jim zlezli v glave. Niso samo domišljavi; oni tudi propagirajo svojo domišljavost. Ne govorijo o drugem, nego o svojih uspehih.«

Ta obtožba je izrečena v seriji osmih pisem, ki znašajo okrog 25.000 besed, ki so bila izmenjana med maršalom Stalinom in maršalom Titom, državnim poglavarjem Jugoslavije, ki je izključen iz Kominforma.

Ta pisma so bila objavljena v Jugoslaviji in beograjska vlada namerava izdati v kratkem tudi angleško besedilo teh. Med-

tem pa je diplomatski dopisnik londonskega časopisa »Daily Telegraph« objavil izveščke teh pisem.

Protestirajoč proti »prikritemu in klevetniškemu« kritiziranju piše maršal Stalin: »Vodilne jugoslovanske osebnosti delajo po farizejsko ter blatijo Rusijo za njenim hrbotom, a v lice jo hvalijo in povzdigujejo do neba.

Mi pa ne dvomimo, da bi jugoslovanske množice jezno zavrnile sovražno navdahnjeno kritiziranje Sovjetske zveze, če bi vedele, da obstaja v Jugoslaviji.«

V svojem odgovoru pa je maršal Tito podčrtal, da »kakor imamoradi S. S. S. R., vendarlene smemo pod nobenimi okoliščinami manj ljubiti svojo lastno domovino.«

Maršal Stalin je odvrnil na jugoslovanske očitke glede Trsta, da so podvzeli vse, kar bi moglo zmanjšati nevarnost vojne, ter dejal, da »po takšni strašni vojni ne smemo zopet zavoziti v novo«.

Maršala Tita tudi hudo grajajo, češ da je spojil jugoslovansko komunistično partijo z Narodno fronto. Dalje je obtožen »oportunizma« in da je dovoljeval »puhlo teorijo počasne pretvoritve kapitalizma v socializem«.

KOMINFORMOVA KAMPANJA

»Napadi Kominforma niso naperjeni samo proti ljudskim voditeljem, temveč tudi proti jugoslovanskemu ljudstvu v samem Beogradu,« je izjavil Boris Kidrič, predsednik jugoslovanskega gospodarskega sveta.

Ko je govoril ob otvoritvi kongresa zveznih jugoslovanskih sindikalnih združenj, je dejal, da bo jugoslovanska petletka dovršena »vkljub vsem napadom Kominforma«.

Opozorilo naročnikom!

Pretekli in tekoči teden smo poslali vsem naročnikom »Koroške Kronike« položnice, izpolnjene z zneskom, ki ga posamezniki še dolgujejo za naročnino do 1. januarja 1949. Nekateri naročniki, ki so dobili naše položnice, so naročnino med tem že poravnali. Naša nova položnica naj jih vsled tega ne vznemirja, temveč si jo naj prihranijo za naslednje vplačilo. Prosimo vse, ki naročnine še niso poravnali, da to v najkrajšem času store. Uprava ima obveznost, da naročnikom redno dostavlja list, naročniki pa morajo vsled tega gledati, da tudi vestno uredijo svoje obveznosti do uprave. Kdor ne more naenkrat plačati celotnega zaostanka naročnine, naj stori to v obrokih, toda vsaj do konca tega leta, ker mu v nasprotnem primeru z novim letom lista ne bomo več dostavljali.

Uprava »Koroške Kronike«

Po zemeljski obli

HOLANDSKA

Za napredek, ki ga je dosegla Holandska po zadnji vojni, gre v glavnem zahvala delavcem, ki so ostali pri svojem delu in niso odpravili ter preprečevali proizvodnje z neprestanimi stavkami, kot je bil to primer po prvi svetovni vojni.

Holandska je vkljub temu, da je bila skozi pet let pod nemško zasedbo, dosegla resnično odlične uspehe. Holanci so imeli srečo, da jim je bilo praktično prihranjeno razdiralno delo komunistov. Zaradi stalnega napredka na gospodarskem polju je upati, da bo ostala svobodna tudi v bodoče.

Pot obnove pa tudi za Holandece ni bila lahka. Potrebovala bo podpore iz tujine še nekaj let. Holanci ustvarjajo s svojo varčnostjo in s svojim trdim delom pogoje za popolno obnovo in nudijo istočasno vzgled, kateremu bi moral slediti ves svet.

GRČIJA

Grška vlada bo v prihodnjem letu potrošila 26 milijard drahem (3.250.000 dolarjev) za izvedbo delovnega programa, s katerim bodo razširili površino obdelane zemlje in pospešili obnovo.

Po tem načrtu se bo proizvodnja živil znatno povečala in se bo okrepilo tudi celotno gospodarstvo dežele. Denar za ta načrt izvirja iz prodaje blaga, ki ga dobavlja ERP (Evropski obnovitveni načrt) in ga uporabljajo za obnovo po dogovoru med grško in ameriško vlado.

Delovni program predvideva najmodernejše metode za izboljšanje zemlje, vključujoč v tem namakalna in osuševalna dela, gradnjo jezov itd. Program predvideva tudi dovršitev del, ki jih je že pred vojno pričela grška vlada in jih po koncu nemške okupacije ni mogla izvesti zaradi pomanjkanja denarja.

ALBANIJA

S tem, da je Albanija kot prva država pod komunističnim vodstvom nastopila proti Jugoslaviji, čim je Kominform obsodil maršala Tita in njegovo vlado je zaigrala jugoslovanska pomoč. Jugoslovanska vlada je takoj ukinila izdajanje posojil Albaniji. Na ta način je Albanijo zelo prizadela. Njen obnovitveni načrt. Jugoslovanska vlada je tudi prepovedala pristajati albanским ladjam v jugoslovanskih pristaniščih in takorekoč odvzela Albaniji možnost cenenegega prometa z inozemstvom.

Ker Albanija razen na Jugoslavijo ne meji na nobeno državo, ki bi bila pod komunističnim vodstvom, je takorekoč skoro odrezana od zemeljskih zvez, kar ji povzroča veliko gospodarsko škodo. Sicer ima Albanija s Sovjetsko zvezo zračno zvezo, toda ta ne zadostuje, da bi se mogla Albanija gospodarsko zadovoljivo razvijati. S tem, da pomaga še Markosovim tolpom, jemlje svojemu prebivalstvu hrano in industrijske proizvode. Gospodarski položaj Albanije nikakor ni zavidljiv. Zveze med Beogradom in Tirano so ukinjene in Albanija, ki je svoje čase dobivala največjo pomoč s strani Jugoslavije, stoji danes pred zaprtimi vrati.

Albanski narod je radi slabega življenjskega položaja nezadovoljen z oblastmi in notranji minister, ki je obenem tudi šef albanске tajne policije ima težko delo, da ga

Memento mori!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ščih, pogoriščih, taboriščih, moriščih! Kupi mrličev pod ruševinami, na morjih, v gozdovih! Milijoni, trideset milijonov usmrčenih! Trideset milijonov ljudi! Moderni vek!

Smrt: konec ali vstajenje? Pa mrtvi ne odgovorijo. In bi jih ta svet razumel, če bi govorili?

Da bi nam dan mrtvih spet bil dan življenja! Tistega življenja, ki se napaja ob svojem viru in se v potočkih in pritokih spaja v reke in morja in spet hiti k svojemu koncu. Kar nam je najbolj potrebno, je čisto preprosta katekizemska modrost, priskrba otroška vera. Bodimo kakor otroci v naši iskreni vernosti, da občutimo utrip svoje izmozgane in izgladovane neumrjoče duše, da nes bodo spet spremljali angeli varuhi na naših nevarnih potih, da nam bo na stežaj odprto nebo s svojimi milijoni pomočnikov in priprošnjikov, da bomo sirote spet imeli Mater in nas bo bogočloveški sin odreševal v stvarstvo Očetovo! V tem je najlepše počaščen spomin naših mrtvih svojcev, spomin tisočernih in milijonskih žrtev sodobnih zablod. Edino tako se resnično oddolžimo njihovim žrtvam in njihovi ljubezni.

Naj počivajo v miru! V miru lastne vesti in v božjem miru nas ostalih, ki se jih spominjamo na njihov dan...

drži na vajetih. Pred kratkim je dal zapreti 3000 članov jugoslovanske manjšine, ki so se izjavili za Tita in odobraval njegovo politiko. Čez nekaj časa je večina od teh ljudi izginila neznankam.

Dokler bo trajal spor med Kominformom in Titom, bo imela Albanija zelo težaven položaj.

TRST

V nedeljo 31. oktobra bodo goriški Slovenci po dolgih letih težkega narodnostnega življenja in borbe za obstanek prvič stopili na volišče s svojo slovensko listo. Simbol njihove demokratične stranke je lipova vejica, ki jim je že po prvi svetovni vojni prinesla zmago. Kandidati so sami ugledni Slovenci, ki uživajo zaupanje vseh slovenskih volilcev. Z izvolitvijo slovenskih zastopnikov v goriški občinski svet bodo tudi Slovenci lahko odločali o ureditvi občinskega življenja.

FINSKA

V soboto je izbruhnila na Finskem stavka pristaniških delavcev, ki pa je že v nedeljo propadla, ker so delavci sami odklonili izvedbo stavke, katero so zanetili komunisti. Socialnodemokratične delavske organizacije so poslale predsedniku Paasikiviju brzojavke, v katerih obsojajo stavko in pozivajo predsednika, naj ne popusti napram komunistom. Lahko rečemo, da je stavka popolnoma propadla, ker so delavci po večini pričeli zopet z delom.

ČESKOSLOVAŠKA

Českoslovaški tisk bo postal državni monopol. Oglasi se ne bodo več objavljali po časopisih, temveč bodo izšli združeno v posebnem dnevniku. To je izjavil češki informativni minister, gospod Kopecky, napram žurnalistom pri nekem množičnem zborovanju v Pragi.

JUGOSLAVIJA

Pred kratkim je bilo razlašeno v korist države veliko posestvo misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega v Grobljah pri Domžalah. Posestvo obsega nekoliko manj kakor 30 ha orne zemlje ter 6 ha gozdov. Posestvo je vodil predstojnik Alojzij Trontelj. Stanovanjska stavba obsega poleg gospodarskih prostorov še okoli 30 stanovanjskih prostorov s pritliklinami.

V Beogradu so pred kratkim odprli novinarsko in diplomatsko visoko šolo, ki je v Jugoslaviji prva te vrste. Predavanja so se že pričela.

Obramba Evrope

Generalni poročnik, Sir Giffard Martel, je poslal uredništvu angleškega časopisa »The Sunday Times« naslednje pismo:

»Na kakšno vrsto problemov bo naletel feldmaršal Montgomery ko bo prevzel pokroviteljstvo obrambnih sil Zapadne Evrope? To vprašanje je preveč zapleteno, da bi mogli kar enostavno odgovoriti nanj.

Prvi problem je, da je treba zaustaviti »hladno vojno« ki jo vodijo Sovjeti. Tisk je že dovolj poročal o tem, da Rusi vodijo to obliko vojne že več let z uspehom, in to ne moremo več smatrati kot nekakšne krče od časa do časa, temveč kot načrtno kampanjo. Potem te oblike vojne hoče Rusija brez truda doseči vse, kar hoče. Toda le ena stvar je, ki more ustaviti sovjetsko prodiranje in to je dobra armada, ki je vedno na mestu in pripravljena vsak trenutek in ki vzbuja pozornost. To so redne čete. Mnogo primerov je o uspehih rednih čet pri zaviranju sovjetskega prodiranja n. pr. v Grčiji, Perziji in sedaj na Malajskem.

20 rednih divizij v polni moči je Evropi za ta namen potrebnih. Ali bo feldmaršal Montgomery prejel dovolj vojaške podpore s strani Francije in Beneluških držav, se bo šele izkazalo, vendar bo njegov ugled v Evropi dragocen delež. Naš delež pa naj bo pet prvovrstnih divizij; ostale divizije naj bodo iz Združenih držav in drugih zapadnih dežel. Če bi te divizije že obstojale, bi se nikdar ne bil pojavil problem berlinske blokade.

Na žalost pa, v kolikor se tiče nas, ne moremo doseči dovolj redne vojske za tvorbo teh divizij ter za vezbanje rekrutov. Osredotočili smo vse napore na te zadnje, a rezultat je bil tak, da imamo danes edine redne vojske v zelo šibkem stanju. Pod temi pogoji se pač ne moremo primerjati s Sovjeti.

300 divizij sovjetske armade. Toda, sedaj prehajamo k drugemu problemu. Če bi res imeli odlične redne čete

VELIKA BRITANIJA

Britanski ministrski predsednik Attlee je izjavil, da je britanska delavska vlada odločena takoj izvesti podržavljenje industrije jekla. Attlee je odklonil, da bi zakonski osnutek opustili, ker je to zaradi poslabšanja mednarodnega položaja nemoogoče.

„Economist“: Sovjetska taktika na glavni skupščini Združenih narodov

Britanski tehnik »Economist« razpravlja v članku »Karte na mizo« o sovjetski taktiki na glavni skupščini Združenih narodov in pripominja sledeče:

»Dogodki prvih treh tednov Glavne skupščine nam kažejo, da so Sovjeti mnogo bolj zvit kakor pa zahodne velesile, ki izrabljajo skupščino v svoje posebne namene. Skupščina ni in ne sme biti sedež, na katerem padajo odločitve. Ni bila zamišljena kot ustavodajni in izvršni organ; temveč naj bi bila kraj, kjer naj bi se vršili svobodni razgovori s plodnimi uspehi. Toda Glavna skupščina je postala tribuna, s katere državniki govorijo svetu. Vsaka sila jo lahko spremeni v propagandno orodje. Višinski je imel do zdaj največ koristi, ker je najbolje izmed vseh razumel važno vlogo propagande v boju med Vzhodom in Zahodom in ve, da ima hrbet zavarovan z ostro cenzuro, ki bdi nad sovjetskim vplivnim področjem.

Zahodne države pozorno poslušajo vse, kar reče Višinski, ki skuša zadeti podlago zahodne obrambe. Sovjeti so dovolj premeteni v presojanju psihologije mase, da vedo, da si danes na svetu ljudje najbolj žele miru. Zato skušajo izrabiti to veliko željo po miru in oslabiti skupnost zahodnega sveta. Glavna Višinskijeva naloga na glavni skupščini je ta, da obsodi zahodne velesile pred njihovimi narodi vojnega hujšakstva.

NAČRTI KRALJEVSKEGA POTOVANJA V NOVO ZELANDIJO

Predsednik Nove Zelandije, gospod Peter Fraser, je izdelal načrt za sprejem angleškega kralja in kraljice ter princeze Margaret ob priliki njihovega potovanja po Novi Zelandiji.

Ko bo parnik »Vanguard« pristal v Wellingtonu dne 28. februarja, bosta generalni guverner in gospod Fraser pozdravila na palubi kraljevske družine.

V poslanski zbornici bo prečitana dobrodošlica.

Med mesti, v katerih je predviden obisk z avtom, železnico ali letalom, se nahajajo New Plymouth, Dunedin in Christchurch.

Potovanje po Novi Zelandiji bo predvidoma končano 31. marca.

Tri leta UNO

V nedeljo, 24. oktobra, so v državah članicah Združenih narodov svečano praznovali tretjo obletnico ustanovitve te organizacije, ki temelji na sledeči izjavi:

»Mi, narodi Organizacije Združenih narodov, ki smo trdno odločeni: osvoboditi bodoče rodove vsake nove vojne strahote, ki je za časa našega življenja dvakrat prinesla svetu neizrečno trpljenje; v trdni veri v temeljne pravice nastopati za vrednost in dostojanstvo človeške osebnosti; zgraditi pogoje, pod katerimi bi lahko ohranili pravičnost in spoštovali dolžnosti, ki nam jih nalagajo mednarodne pogodbe in druge točke mednarodnega prava; pospeševati socialni napredek in boljše življenske pogoje ter nuditi večje svobodo; da bomo strpnj eden napram drugemu ter živeli med seboj v miru in dobrih odnosih; (odločeni) združiti se v silo, ki bo lahko obvarovala mednarodni mir in varnost; (odločeni) varovati se s sprejemom načel in določitev načinov proti uporabi orožja, razen če bi to zahtevali skupni interesi; izrabljati mednarodni stroj v svrhu pospeševanja gospodarskega in socialnega napredka vseh narodov, smo sklenili, da združimo vse svoje napore za doseg te ciljev...«

Na tej izjavi torej temelji Organizacija Združenih narodov. Ta izjava naj bi bila podlaga 111 točkam ustave. V preteklih letih smo imeli dovolj prilike opazovati napredek v razvoju te organizacije. Z ozirom na to, da bi morala služiti ta organizacija samo razčiščevanju spornih vprašanj, se nam dandanes večkrat zdi, da se je spreminila v govorniški oder, s katerega obtožujejo eden drugega. Toda vsakakor je bolje, če zastopniki raznih držav že sedaj skušajo odpraviti nezaupanje. Organizacija Združenih narodov je kakor nalašč za to, da pride sčasoma do uspešnega sodelovanja med narodi sveta. Toda nihče naj ne misli, da je samo ta organizacija odgovorna za mednarodni sporazum. Ne, od vsakega posameznika je odvisno, kako ta organizacija deluje. Vsak posameznik bi se moral truditi, da mu bo mogoče razumeti stališče drugih narodov in se zavedati dejstva, da nima vedno samo en narod prav. Do sporazuma in uspešnega izvajanja načel človečanskih pravic je mogoče priti samo na podlagi strpnosti in razumevanja med seboj.

Ljudje naj bi se pričeli zavedati, da so sodegovorni za vsako katastrofo, ki bi mogla zadeti človeštvo. Napačno je misliti, da je mogoče reševati sedanja svetovna vprašanja samo v Parizu ali v Londonu, Washingtonu ali Moskvi. Sedanja vprašanja mora reševati človek s sočlovekom. Potrebno je samo nekaj: čut pravičnosti in krščanske ljubezni do bližnjega. Vsak pravi katoličan je dolžan spoštovati in ljubiti svojega bližnjega. Vzemimo za izhodiščno točko reševanje sodobnih vprašanj svojo družino! Iz te prenesimo strpnost in razumevanje za potrebe drugih v vas, iz te v občino, v državo in tako preko državnih meja! Narodi sveta so si danes edini v tem, da do nove vojne ne sme priti, ker pomeni ta za vse uničenje že doseženih uspehov na socialnem, gospodarskem in kulturnem polju.

Vkljub trenutnemu položaju pri sejah Združenih narodov moramo zaupati v to organizacijo, ki že vkljub obstoječim razlikam v stališčih nekaterih držav, združuje 57 narodov in omogoča izmenjavanje mišljenj in ostre besedne boje brez uporabe orožja. Ali si morda kdo izmed Vas želi, da bi se namesto besednih bojov vršili boji z orožjem in bi ljudje zopet trepetali v skrbeh za svoje sorodnike in znova trpeli in ginevali za žičnimi ograjami?

Ali ni v nebovpijoča neumnost sovražitosti se med seboj zgolj zaradi tega, ker nekaterim političnim strujam tako prija? Ker potrebujejo ljudi brez lastne presoje, katere lahko pitaajo z donečimi obljubami in jih potem, ko so se po njihovem hrbtu povzpelle na oblast, po istem hrbtu tolčejo? Vsak naj presodi sam, kaj je boljše, sovraštvo med ljudmi, ki vedno onemogoča splošno blagostanje sveta, ali prijateljstvo med narodi, ki pospešuje razvoj k splošnemu blagostanju?

Po odgovoru se ravnamo in verujemo, da nismo sami s tem prepričanjem, ampak da so vsi pametni ljudje našega mišljenja. Strnimo se v prijateljsko skupnost z vsemi, ki jim je pravičnost in prijateljstvo med narodi najvišja zapoved in jo tudi dejansko izvajajo!

Britanski trg »Trafalgar Square« bo imel letos božično drevo iz Norveške. To drevo bo Angleški podarilo ljudstvo mesta Oslo. To norveško mesto je že sedaj zaprosilo Westminster, da bi poslali dva mladeniča, ki bi izbrala smrečnico. Za ta časten posel so izbrali dva pomorska skavta, ki sta že odpotovala v Oslo.

V prvih decembrskih dnevih 1943 so se v perzijski prestolnici Teheran sestali »veliki trije« — Roosevelt, Churchill in Stalin, in skovali zadnje načrte za zavzetje »evropske trdnjave«. Italija je bila že pred pol leta kapitulirala in izid vojne je bil že odločen.

Ni bil zgolj slučaj, da se je sestanek vršil prav v Teheranu. Perzija je bila edino področje, kjer so prišle v stik sovjetske in anglo-ameriške suhozemne sile. Že v avgustu leta 1941 so Angleži in Sovjeti stopili v zvezo na črti, ki je potekala od jezera Rezaeh pa do sovjetske meje v Afganistanu. Takratni perzijski državni poglavar šah Reza Pahlevi, na katerega so leteli očitki, da je bil naklonjen Nemčiji, je moral odstopiti. Sledil mu je na prestolu njegov sin Mohamed Pahlevi. S to spremembo so bili takrat Sovjeti prav tako zadovoljni kot Angleži.

Do konca vojne je potem Perzija predstavljala nekaj »most zmage«. Semkaj se je stekal iz ameriških tovarn vojni material, namenjen za ruska bojišča. Celotna 10. angleška armada je vršila nalogo zagotoviti varnost tem prevozom in nadzorovati njih točen potek. Novi šah in vlada sta nudila vso možno podporo zavezniškim vojnim naporom in kmalu zatem je Perzija sama stopila v vojno na njih strani. V priznanje za to zadržanje so veliki trije, predno so se razšli, svečano obljubili po končani vojni vzpostaviti neodvisnost, in nedotakljivost perzijske države.

Mnogo obljub je bilo danih med vojno. Že na prvi konferenci štirih v Londonu oktobra 1945 pa so se pokazale prve razpoke med Vzhodom in Zahodom. Pol leta kasneje pa je Perzija, ki je predstavljala nekakšno prisposodo enotnosti med zavezniški, postala prvo torišče njih sporov. V sedmih severnih pokrajinah perzijskega »zavezništva« je taborila rdeča armada. Dve stvari je treba pri tem omeniti: ti kraji so bili nekdanj ognjišča nemirov in lokalnih bojev, toda tokrat so se vojaki rdeče armade v nasprotju z nekdanjimi carističnimi kozaki vedli mirno in dostojno, kar je povzročilo, da jim prebivalstvo ni bilo nenaklonjeno. Drugo pa je, da je konec vojne in bližina Sovjetov dala nov zagon marksistični stranki Tudeh, ki ima za seboj tudi dokaj izobraženstva in katere glavno geslo je izvedba agrarne reforme. To vprašanje je bilo v deželi, kjer so fevdalci posedovali posestva in pokrajine, velike kot kake male države, na vsak način zelo pereče. Azerbejdžan pa je že itak od nekdanj bila dežela, v kateri je vsaka nova vlada morala z orožjem v roki utrditi svojo oblast. Tokrat pa je teheransko orožništvo naletelo na rdečo armado in se je moralo ustaviti. Prosluli »železni zastor« se je bil najprej spustil v severni Perziji.

Sovjetski namen je bil nedvoumen: prisvojiti si severne pokrajine in dobiti s tem nadzorstvo nad vso deželo, priti do južnih, toplih morij ter ogroziti življensko važno angleško področje: petrolejska polja v Abadanu.

Položaj je bil videti nadvse kritičen. Zapadni zavezniški so bili odločni v svojem stališču do Rusije, toda zapleteno vprašanje sta pa v resnici rešila dva perzijska državnik: kralj in pa njegov prvi minister, znani Ghavam el Sultaneh. Prvi se je pogajal z Anglo-američani, drugi je iskal kompromis s Sovjeti. Rezultat je znan: Sovjeti so nenadoma odpoklicali svoje čete iz Azerbejdžana in trije zastopniki »Tudeh« stranke so stopili v vlado, ki je ponudila Sovjetom petrolejske koncesije. Teheranska vlada je sicer izvedla nekaj takega, kar naj bi se imenovalo socialna reforma, obenem pa je znala utrditi svojo oblast v deželi in jo polagoma očistiti prebojevitih levičarskih struj.

Seveda perzijskega političnega življenja ne moremo primerjati z onim kake evropske ali sploh zapadne države. Vsak novi politik, vsaka nova smer ali reforma dvigne že sama ob sebi na noge tabor nasprotnikov. O parlamentarnih običajih ali kaki uravnoveščenosti v našem smislu ni mogoče govoriti. Tako je tudi Ghavam po svojih

Perzija – dežela petrolejskih polj

uspešno zaključenih pogajanjih s Sovjeti in z vzpostavitev notranje oblasti padel nadomoma v nemilost pri kralju, kateremu so Ghavamovi politični nasprotniki vztrajno prišepetavali ter je končno Ghavam moral odstopiti. Da bi se izognil še dejanskemu preganjanju, je odpotoval v inozemstvo.

Po enem letu in pol odsotnosti pa se je mogel vrniti in njegovi pristaši, ki so medtem postali mnogo številnejši, so ga sprejeli z ovacijami. Na čelu vlade je danes Hagir, ki pa more vladati le s tiho podporo »ghavamistov«. Kralj sam skuša vladati suvereno in z močno roko. Osem in dvajset let ima šele, toda videti je, da stoji narod za njim. Mohamed Pahlevi (tako se imenuje) je svoje študije dovršil v Švici, ter torej dobro pozna zapadno omiko in seveda tudi svoj islam. Ta »Darijev potomec« pa vendarle ni povsem varen na svojem položaju. Dve tuji, mogočni armadi sta na njegovih mejah in pazita na vsako njegovo kretnjo in ukrep. Morda je tudi v tem vzrok, da se do danes še ni dal okronati.

Mnoge države trpe vsled množice političnih strank in njih medsebojnih bojev. V Perziji je nekoliko drugače. Razen stranke »Tudeh« nobena stranka ni organizirana, kot smo vajeni na zapadu. Ghavamova »demokratska stranka«, katero je ustanovil kot protiutež »Tudeh«, je tudi precej površna in slabo organizirana. Zato se pripeti, da recimo kak zmožen in napreden minister izdela kak potreben ali koristen zakon ali program, pa ga mora umakniti, ker ne najde v parlamentu zanesljive in disciplinirane večine. Parlamentarne skupine in frakcije se zbirajo okrog posameznih osebnosti, katere pa često vodijo tudi druge, ne državne koristi.

Vloga armade v državi

Nekdanja vladarska dinastija je posedovala (in jih v ostalem še) neštivilna ogromna posestva in njeni člani so se tekom generacij tako razmnožili, da jih najdeš po vseh ustanovah in uradih. Nekaj deset tisočev jih bo. Oče sedanjega kralja, Reza kan, pa je pridrl na čelu 2000 kozakov ter zasedel teheranski prestol. Od takrat vsa njegova moč počiva na armadi. Brž ko v deželi kaj ni v redu (če izbruhne kak korupcijski škandal ali pa so nekje v obrobni provinci nemiri), se začujejo glasovi po vojaški vladi in kakih 600 častnikov zasede vsa važna mesta v državni upravi. Navsezadnje je spričo raznolikosti dežel in plemen v državi ter socialnega nereda razumljivo, da more edino le močna narodna armada nuditi varnost dinastiji in sedanjim notranji ureditvi.

Socialni položaj v državi

Perzija se prebija danes skozi težko socialno krizo. Režim spričo drugih skrbi kaže kaj malo razumevanja za potrebe kmeta. Primanjkuje poljedelskih strojev in primitivnost obdelovanja zemlje povzroča premajhen pridelek. Življenska raven izkoriščanega kmeta je zelo nizka in posledica so reke prebivalstva, ki se zlivajo iz dežele v mesta, kjer pa končajo v bedi, boleznih ali pod »zakonom«. Industrija, katero je prišel dvigati bivši šah, trpi na pomanjkanju posojil.

Stranka »Tudeh« se je borila za zemljiško reformo, postavitev delovnih pogojev, sindikalne organizacije in razna zavarovanja, toda njene vrste so danes razredčene. Bolj ko se oddaljši od mesta, bolj je čutiti vojaško in orožniško oblast nad seboj. »Tudeh« obstoja v skupinah predvsem po mestih, toda čeprav politično nima moči, njen program dobiva vedno več odmeva v množicah. Njeni voditelji pa, kot je videti, pazijo, da ne bi zagrešili napake iz leta 1946 in se zaleteli s kakim nepremišljenim podvigom.

V Azerbejdžanu je položaj prilično negotov. Številni voditelji »avtonomistov« so bili pred perzijskimi četami pobegnili v Rusijo in se potem po raznih kanalih vrnili. Njih voditelj je znani Pichavari. Hodijo po vaseh in naseljih ter govore ljudem, da se bodo »demokratje« v kratkem vrnili. Prebivalstvo te dežele, ki je bilo nedvomno srečno, da se je moglo vrniti v naročje matične perzijske države, pa danes zelo trpi vsled slabega prehranjevalnega položaja, katerega perzijski uradniki ne znajo omiliti, kaj šele rešiti. Brezposelnost raste in dolge vrste postopačev in brezposelnih, ki se potikajo po ulicah glavnega mesta Tabris, utegnejo nekega dne predstavljati nevaren kader upornikov. Teheranska vlada si je o tem na jasnem. V njenih krogih pa

trdijo, da bi edino izdatna finančna pomoč, ki bi pomagala industriji na noge, in pa krepka armada mogli zagotoviti deželi miren razvoj. Denar pa da more dati le Amerika.

Ameriški »stic«

Ameriški vpliv je narastel šele v novejšem času. Poleg Anglije in Rusije, ki sta skozi celo stoletje tekmovali za nadoblast v deželi, pač ni bilo mesta še za tretjo silo. Šele pod plaščem raznih finančnih poslastev in komisij, ki so pomagale urejevati razrvane perzijske državne finance, se je vtihotopil tudi ameriški vpliv v deželo.

Danes vzdržuje Združene države v Perziji vojaško odposlanstvo, čigar številčnost in vnema nekoliko presega okvir običajnega vojaškega zastopstva. Ameriški general Schwatzkopf stoji na čelu orožništva ter raznih skupin vojaških strokovnjakov. Pod pretvezo ugotavljanja gospodarskih virov Perzije se vozi po obmejnih predelih in izdeluje načrte za zrakoplovne in zemeljske baze, ki naj iz Perzije napravijo podaljšek obrambne črte Grčija—Turčija. Toda Združene države se ne omejujejo zgolj na ocenjevanje strateškega pomena Perzije. Ocenjevanje gospodarskih zmoglosti države je prav tako eden izmed njih glavnih namenov. Tu gre sedaj za izkoriščanje ogromnih petrolejskih polj. Na tej točki pa se prava borba šele pričinja.

Od pričetka tega stoletja ima Anglija izključno pravico izkoriščanja perzijskih petrolejskih polj. Te pravice se raztezajo v osmih južnih provincih in tam je A. I. O. C. edina gospodarica. Anglo-Iranian-Oil Company je ena izmed temeljnih ustanov britanskega impetja. Leta 1913 je tedanji lord admiralite, Winston Churchill, napravil potezo, ki je od vrha do tal spreminila ustroj britanske strategije: admiraliteta je nenadoma prevzela 51% delnic A. I. O. C. ter si tako zagotovila prvenstvo pri izkoriščanju produkcije. S tem je dovolj pokazano, kakšno važnost predstavlja perzijska petrolejska polja za Veliko Britanijo.

Razumljivo je spričo vsega tega, da London ukrene vse, da bi odstranil nevarnosti, ki bi utegnile pretiti temu, zanj tako važnemu ozemlju. Kadar izbruhne val stavk, ki jih »Tudeh« izzove, tedaj je brž videti britanska ojačenja, ki se izkrcavajo v pristanišču Bassorah v Perzijskem zalivu in enote britanske vojne mornarice prično križariti vzdolž obale.

Priprave na predsedniške volitve v Združenih državah

Priprave za izvolitev ameriškega predsednika postajajo vedno bolj napete in se bližajo vrhuncu. Spremenila se je tudi volivna taktika obeh glavnih kandidatov, demokrata Truman in republikanca Deweya.

Predsednik Truman je začel poudarjati zasluge demokratske stranke za sedanjo ameriško zunanjo politiko. Guverner Dewey pa ne govori več toliko o splošnih načelih, kolikor o domačih vprašanjih, ki zanimajo posebno kmetovalce.

Truman našteva neuspehe zadnjega zborovanja ameriškega kongresa in se posmehuje Deweyu, ki trdi, da je njegova zasluga, ako vodita danes obe glavni stranki skupno zunanjo politiko. Republikanskega kandidata in njegovo stranko imenuje »spreobrnjenec«, ker so ti sprejeli demokratsko načelo o mednarodnem sodelovanju.

Tudi guverner Dewey, ki se je doslej dotikal v svojih volivnih govorih le splošnih političnih problemov in se izogibal razpravljanja o vprašanjih, ki so med obema strankama sporna, je spremenil volivno taktiko in obtožuje Trumanovo vlado, da je bila nemarna pri obrambi virov narodnega blagostanja. Voda na njegov mlin je bila tudi nedavna Trumanova namera, da pošlje v Moskvo na pogajanja s Stalinom predsednika vrhovnega sodišča Vinsona. Dewey je izabil to priložnost in ponovno poudaril potrebo enotnosti in trdnosti v zunanji politiki. S sovjetskimi voditelji se mora ravnati kot z močnimi enakovrednimi nasprotniki in z vsemi drugimi narodi v duhu prijateljstva, potrpežljivosti in poštenosti. Toda ameriški narod mora povedati, da ne bo nikdar nikomur dovolil, da bi ga zastrafil.

Demokrati zamerijo Dewey, ker trdi, da

Kar se pa tiče ameriškega vpliva, je položaj mnogo delikatnejši. Velika Britanija je bila prisiljena že prepustiti nekaj delnic svojih petrolejskih polj ameriški družbi Rockefellerja. Zadnja nadzoruje produkcijo petroleja v Arabiji in bi v primeru, da ne bi prišlo do sporazuma, utegnla angleški A. I. O. C. prizadeti mnogo neprijetnosti, če je že ne bi življensko ogrozila. Arabska petrolejska polja sicer ne dosegajo produkcije A. I. O. C. (20 milijonov ton letno), vendar predstavljajo s svojimi 12 milijoni klub temu zavirljivo višino. London se v nobenem primeru ne bo pustil izrinjati iz Perzije in, čeprav mu denarna sredstva niso v zaželeni meri na razpolago, nadomešča slednja s spretnostjo svoje diplomacije.

Kot v Perziji, tako si je tudi v vseh ostalih mohamedanskih deželah Velika Britanija znala pridobiti prijaznost močne in vplivne struje, takojmenovane »ulemas«. Ta stranka, ki bi jo po naših pojmovanjih mogli imenovati klerikalno ali konservativno, je z velikim negodovanjem sprejela da- lekosežne reforme bivšega šaha, ki so se ti- kale položaja muslimanskih žensk v družbi, evropeizacijo mode itd. S tem, da se angleška politika naslanja na tradicionalistične struje v deželi, si s tem zagotavlja močno in trajno podporo, ker ji koncem koncev običajni in razmere preteklosti morejo samo koristiti.

Primer tega sodelovanja je bilo opaziti še pred kratkim. Predsednik sedanje vlade je bil pokazal preveliko popustljivost do Amerikancev in, čeprav je vse do sedaj veljal kot zanesljiv angleški prijatelj, je duhovščina pričela z močno kritiko, češ da je predsednik židovskega porekla in da simpatizira z Judi v palestinskem vprašanju. Prišlo je celo do izgrediv in končno je Hagir moral slovesno izjaviti svojo pravovernost, na kar šele se je duhovščina pomirila.

Perzijski vladar

pa od časa do časa odpotuje v Evropo. Ustavi se sicer vedno najprej v Parizu, kar pa je nedvomno le prijateljskega in osebnega pomena. Glavni njegov cilj je seveda London. Med njim in Angleži je gotovo dovolj vprašanj, ki jih je vedno treba sproti razčističevati. Tudi zadnjih olimpijskih iger se je udeležil. Pred odhodom iz Teherana pa je po radiu svojemu narodu povedal sledeče: »Moje potovanje bo za Perzijo dobrodejno«. Seveda je obiskal tudi londonsko opero in narodne muzeje. (Po raznih virih: F. F.)

Umrli je skladatelj Franc Lehar

Franc Lehar, eden najbolj poznanih skladateljev glasbenih komedij in lahkih oper, je v starosti 78 let v nedeljo, 24. oktobra umrl na svojem domu v kopališču Ischl. Bolehal je že več mesecev.

Predno so ga pokopali, se je vršila pred Leharjevim gledališčem v kopališču Ischl žalna svečanost.

Vest o Leharjevi smrti se je naglo razširila in mesto se je odelo v črno. Na Dunaju je radio prenašal »spomunsko uro« v čast velikemu pokojniku in v Raimund-gledališču so ga počastili s petminutnim molkom.

Z Leharjem je umrl skladatelj katerega dela so doživela uspeh v vsem svetu. Leharjeva dela so po snovi tako mednarodnega značaja, da je z njimi segel ljudem v srce na severu, na jugu in povsod drugje na svetu.

Trije glasovi

V »Drugi bukvali Kraljev« beremo, da se je bil kralj Savel silno zameril Gabaoncem in jih je vključil v dan besedi hotel pokončati z ognjem in mečem. Zavaljala je v deželi Izraelovi lakota in trajala tri leta zaporedoma, dokler ni bilo Davidu, Savlove mu nasledniku, razodeto, da bo ta prenehala takoj, čim bo kruto razžaljenim Gabaoncem v polni meri zadoščeno. Oni so zahtevali krvi Savlovih potomcev in kralj jim je dal sedem mož izmed Savlovih sinov in bili so križani na gori pred Gospodom. Resfa, njihova mati, pa je vzela žimnato oblačilo in ga je razgrnila na skali in ni pustila, da bi jih bile ptice raztrgale podnevi ali zveri ponoči, dokler niso bili vsi dostojno pokopani ob kosteh Savla in Jonatana. Tako pravi sveto pismo.

Kot je Resfa bdela in čuvala nad ubogimi trupli na križ ji razpetih otrok, tako čuva tudi domovina grobove svojih padlih sinov. Njen jok in njena vztrajna molitev opominja vse tiste, ki so po letu, dveh letih, treh pozabili na čase strašne morije, in jih roti, naj sleherna vasica postavi vsaj skromno ploščo njihovega spomina, zanje moli ter se pokloni njihovi požrtvovalnosti, ljubezni in zvestobi do nas.

V Dachau-u smo prisegli in še prisegamo, da hočemo po vsej domovini izvršiti zadnjo oporoko, dano za žično ograjo, in še vedno prisluškujemo glasovom iz Mathausena in buchenwaldske zemlje:

»Bratje, vsi med sabo se ljubite, besed s krvjo zapisanih ne pozabite.«

Pri srcu pa naj nam ne bodo le naši sinovi, temveč skrbimo, da imajo dostojen grob in primeren spomin tudi vsi padli si-

novi drugih narodov, ki počivajo v naši zemlji. Pripravimo tudi njim skromen spominek, morda železen križ in napišimo nanj:

»Tujci prej, ste bratje nam postali, ko so v našo prst vas zakopali.«

Človeštvo vseh dob, vseh ver, vseh kraljev je vedno častilo in še časti svoje mrtve. Nikar ne reči: »Nimam nikogar od sorodstva, ki je na oltarju domovine žrtvoval svoje življenje.« Prikljči si v spomin napis iz knjige Makabejcev, ki govori o njih, ki so padli: »Žrtvovali so se, da bi oteli svoje ljudstvo, sebi pa pridobili večno ime.«

Nikar ne bodi kakor Juda Izdajalec, ki se je sebično pritožil nad ženo, ko je gospodu mazilila noge z dragocenim oljem, češ: »Zakaj se ni to olje prodalo za 300 denarjev in se razdalo ubogim? Čemu ta potrata?« Učenik ga ostro zavrne: »Uboge imate vedno med seboj, mene pa nimate vedno. Kar je mogla je storila; že naprej je mazilila

moje telo za pogreb.« Mi pa tem vojnim žrtvam nismo mogli oprati ran, nismo jim mogli zatisniti očesa, največkrat jih niti spremeniti na zadnji poti, zato naj ta plošča, naj ta kamen to nadomesti. Da, kamni naj govore s svetim pismom: »Usmilite, usmilite se na nas vsaj vi, prijatelji moji...« In kot pritaženo šumenje podtalnih voda prihaja do nas prav v tem času prošnja: »Molite, molite za nas.«

Pa že prihaja kot odmev daljnih topov prvi glas iz kamna in govori: »Umirali smo slovenski sinovi pod različnimi pretvezami, nosili vse mogoče pečate, toda nihče izmed nas ni bil izdajalec svoje zemlje, svojega jezika, svoje vere, vere očetov. Križ ste nam vklesali v kamen. Hvala vam za to! Naj priča to znamenje: Domovina, gradi, zidaj v trpljenju in poštenju, vse na vogelni kamen, ki je Kristus, sicer se zruši, kakor so se zrušili vsi zidovi, ki so vogelni kamen zavrgli. Nanje je padel in jih strl.«

Prvi glas umolkne in že prihaja drugi kot rahlo potrkanje zvonov, da se človek ne hote spomni zbora nebeskih krilatcev, ki so v sveti noči nad Betlehemom prepevali pesem miru. Pa spet se oglašajo padli slovenski fant v imenu tisočeri drugih in pozdravljajo nevesto:

»Tresočo roko mi podaj v slovo, po tebi, ljubljena, mi je težko! Ne moti me, da tuja prst me krije, saj gledam srečo večne domačije, uživam mir, ki svet ga ne pozna, in tebe čakam vrh zvezd.«

In temu glasu se pridružujejo milijoni duš, počivajočih v Bogu, ter kličejo:

»Ne sejte sovraštva in razdora, — krvavo ta žetev zori!

Bratom služite v ljubezni — le ljubezen lajša bol naših dni.«

Sto in enajstkrat nam sveto pismo govori o miru, toda poudarja: Non erit pax impiis! Brezbožnežu ne bo miru. Zato bodo vsa prizadevanja in vse lepe besede o svetovnem sporazumu in ohranitvi miru, o zavarovanju človečanskih pravic zastoj, dokler ne bo zavržen oholi človeški duh in dokler pohlep po moči nad drugim ne bo prenehal divjati.

»Gorje tebi, Evropa, gorje človeštvu, ako se vžge nov svetovni požar. Bil bi to samomor Evrope.« Tako kliče tretji glas iz grobov.

Prisluhnimo danes, ko je vseh mrtvih dan, tem glasovom. V živi vedi in dejanski ljubezni si zapišimo v srca: Veliko bolj častno in plemenito je osušiti eno samo solzo trpečemu, nego prelivati potoke ljudske krvi. —ka.

A. G.:

Persem odove

Tu klečim pred tvojim črnim gričem
Tu klečim, na grobna trkam vrata,
trkam in te k sebi, dragi, kličem.

Trkam, kličem vsa imena zlata,
ki sem v svojih ustih jih topila,
ko za srce so pretežka bila.

Trkam, kličem, moje roke revne
so od trkanja že vse krvave.
Bedna bolj od rož sem, ki so same.

Bedna bolj sem od zelene trave,
bedna bolj od kaplje sem deževne.
Če bi trava bila tvoje jame,

rasla bi do krste ti globoke,
zrasle v srce bi ti korenine,
pa bi mislil, da so moje roke.

Če bi kaplja bila, brez pokoja
bi polzela v tvoje globočine.
Pa bi mislil, da je solza moja.

Janko:

KRIŽ

Sama sta v zaklonu. Hanzej in Joško. Joško sedi ob mizi in malomarno obrača časopis v rokah. Hanzej pa se je pravkar vrnil. Bil je zunaj. V službi. In od tam, od zunaj udarja hrušč, sikanje, pokanje, treski. Strahota vojne divja in udarja tudi v zašilen zaklon, da se stene tresejo in od stropa padajo umazane kaplje na mizo, na tla...

»Ti, Hanzej, pošto si dobil od doma,« porine Joško tovarišu razglednico po mizi.

»O, od doma. Mama pišejo!« Rahla rdečica preleti pepelnato sivi in izmučeni obraz.

»Za god pa za božič mi pišejo. Ker mi drugega poslati ne morejo, so mi pa to karto od domače vasi. Saj sem je še najbolj vesel. Kar poglej jo! Tu je naša hiša. Saj to gotovo poznaš.« Z nagačnim nasmehom pomoli Joško karto.

»O, seveda jo poznam. Tu zraven lipe je vaša hiša.«

»Pa Minčino okno. Si ga že tudi našel? Prav lepo se vidi!« ga še naprej draži Hanzej.

»Ah, kaj! Kdo pa ve, kaj še bo,« se umika Joško, ker mu je nerodno. Pa saj je sam povedal Hanzeju, kako je z njim in z njegovo sestro. Da se že delj poznata in rada imata.

»No, upanja pa le ne smemo zgubiti. Ljubezni je bila, ljubezen še bo... Prav mika me, da bi kaj zapel.«

»Le daj, pa ne pozabi: «Ljubezen še bo, ko mene in tebe na svet' več ne bo...« Jaz pa moram zdaj iti. Če ne bo podčastnik spet preklel mene in vse, kar mi je sveto, ga...« Zamišljen si zapenja suknjo.

»Lahko noč!«

»Lahko noč!« Skozi odprta vrata buti ledena sapa in orosi steklo pri luči.

Hanzej se udobno vsede k luči in vzame karto, da bi jo lepo in počasi razmisli. Okorne so materine črke. Seveda, sedaj mora še mesto njega delati, pa so ji postali prati trdi, roka težka. »...tudi Ti voščimo blagoslovljen božič in da bi se vsaj za drugi božič videli...« Preko oči si potegne, kot da bi hotel pregnati tajno bolečino.

Potem obrne razglednico. Domača vas. Vso jo še pozna. Drevesa in hiše... »Tu je farovška lipa. Še tisto pomlad, preden so ga vpoklicali, je na njej obiral cvetje. In zraven pa domači križ. Z bratom sta vsadila vsak po eno lipo, ko sta bila še oba doma. Bog ve, ali rasteta. Gotovo sta že veliki, saj lipa hitro raste. Pa kaj mu mama pišejo, da bo Tine, brat, drugo leto že osemnajst let dopolnil? Ah, seveda, mamó skrbí, da bodo še brata vpoklicali. Gotovo ga bodo. Zbogom Tine! Tudi ti si letos zadnjič obiral lipovo cvetje. Zdaj ga ne boš več. Pa

saj se bomo še vrnili. Ni hudir! Prav po tej poti.« Na karti jo Hanzej natančno vidi in vendar zatisne oči, da si še bolj živo predstavlja. S postaje skozi les, potem preko pašnika pa po ozki dolini. Potem pride klanec s tistim ostrim ovinkom, tam kjer je pred leti posekal tisto veliko smreko. In tam se pa že vidi vas in domača hiša. Prav tam se bo vračal domov. Prav tam se bo pa tudi Tine zadnjikrat ozrl nazaj po domači hiši, zadnjikrat pomahal materi in sestri v pozdrav... Za hip se mu ustavijo misli.

»Da, tako bo. Tu bosta z bratom postavila križ, kadar se vrneta iz vojske. Prav tam, kjer bosta spet zagledala domače polje, domačo hišo. Tam, kjer bosta spet pozdravila domačo vas in lipo. Lipo, ki sta jo vsako leto obirala.«

Utrujen se nasloni na komolce in skozi priprte trepalnice gleda na karto pred seboj. Ko da sliši čebele brenčati, ko da je zavel veter in mu prinesel sladki vonj lipovega medu v prijazen pozdrav z domačih polj...

»Halo, Hanzej, ti si pa na domačem polju zaspal!« Joško se je pravkar vrnil s straže. Joško, sosednje fare fant, ki še sedaj v mislih vasuje na Minčinem oknu ob vonju lipovega cvetja in nageljnov...

*

Silvestrovo 1944...

»Kar v zaklon ga nesite, saj ne bo več dolgo!« Joško se skloni nad Hanzeja. Diha še, a komaj slišno. Tik pod vratom sili izza zasilne obveze kri.

»Nekaj bi še rad povedal tebi,« se obrne bolničar do Joška.

»Kaj bi, Hanzej? Lepo miren bodi, da boš preje ozdravel. Potem greš pa domov in Minko mi boš pozdravil.« Komaj izdavi Joško laž.

»Joško, križ naj naredi, tam... veš... hiša se vidi... o Bog, Marija...« Še iz ust pricurlja kri in se razlije po neobritem obrazu, črnem od dima.

»Umrl je.« Obupan pogleda Joško bolničarja.

»No danes on, jutri mi. Je pač vojna.«

»Pisati bo treba.« Joškov glas je zamolkel.

»Seveda, pisati bo treba.« Bolničar se odpravlja. »Kar ti daj, saj sta si bila ves čas dobra.«

Pisati? Naslov ve. Pa kako naj piše? In ravno danes je dobil spet pismo zanj. Zdaj ga mu ne more več dati. Kar sam ga bo prebral.

Joško vzame pismo, se pomakne k luči, ki jo je postavil k mrliču in čita:

»Dragi brat! Ne ustraši se! Tam na tistem klanecu, odkoder se vidi na vas in na našo hišo, se je Tine ponesrečil. Hlode je

vozil, pa se mu je pram splasil. Spravil ga je podse. Ko smo ga dobili, je bil že mrtev. Tam mu bomo postavili križ...«

»Pa zate tudi, Hanzej. Kakor si želel. Kjer se vidi vaša hiša...«, žalostno vzdihne Joško in se nagne k mrliču ter mu zatisne oči. Potem pa piše. Kratko poročilo. Pismo spravi v žep, da bi ga drugo jutro oddal. Pa ga ni. Ker so ga zajeli in je šel s tisoči drugimi na žalostno pot ujetništva.

*

Vsi sveti 1948...

Komaj še hodi Joško. Pa saj bo kmalu na cilju. Skozi les se že svetlika pašnik, potem pa še ozka dolinica, ki se vrhu klanca razširi in prelje v rodovito planjavo, po kateri so raztresene hiše med drevjem in poljem. Že je na vrhu klanca. Mimo treh smrek, pa bo videl vas.

Pri novem križu je. Dekle ravno popravlja šopek rož in ga postavlja k majhni svečki. Ena sama misel prešine trudnega potnika: »Minka — in svečo prižiga za Tinetom, ki se je tu ponesrečil.« Tako zamaknjena je v delo, da ga še opazi ne. Šele ko jo po imenu pokliče, se zdrzne.

»Joško! Da si le prišel. Našega še sedaj ni nazaj. Ne vemo, kje je.«

»Minka, pozdravlja te. Pa naročil je, da morate križ postaviti tu, kjer že stoji.«

»Ali je mrtev?«

Joško samo povesi pogled pred njo. Boji se pogledati v lice, da ne bi gledal te nove žalosti.

Minka pa vzame še eno svečo in jo prižge. Še dolgo v noč sta brleli svečki tam pri križu. Minka pa je doma z materjo in Joškom molila za večni mir obeh bratov.

Vsi sveti

Hladen jesenski večer, prepričen z gosto, vlažno meglo, skozi katero prodre od časa do časa mrzla lunina svetloba, samotna lučka na gomili sveže zrahljane zemlje, potok solza in grenke notranje bolečine, kup lepih spominkov na najdražje in veletok solza, to so Vsi sveti, to je praznik Vernih duš.

Tudi za nas sta ta dva praznika enako polna grenkih bolečin. Od Dachaua preko vse širne Evrope, ruskih step, skalnate atlantske obale, strmih Pirenejev, Sicilije in Balkana so raztreseni grobovi naših dragih. Nepregledna je njih množica, a tudi domača pokopališča so prepolna grobov. Dolga leta smo krvaveli iz vseh ran in vse, kar nam je po tej strašni preizkušnji ostalo, so danes sveže, z lesenimi križi zasajene gomile.

V mislih in molitvi romamo od groba do groba in se s hvaležnostjo v srcu spominjamo vseh, ki so dali svoja življenja za boljše bodočnost našega naroda. Istočasno se spominjamo vseh naših velikih mož, Janežiča, Ahacilja, Sketa, Slomška, Einspielerja, Poljanca, Maierhoferja in drugih, ki so

Molitev o trpljenju

Udarjaj, Bog, jaz sem Ti nakovalo, na meni Ti železo dobro kuj in mene, grešnika, ne pomiluj, če smrtno bo telo kdaj vzdihovalo!

Udarjaj, Bog, da bom dajal Ti hvalo, in v bolečinah dušo oblikuj, da vedno bolj bom temu svetu tuj, postavil se pred večnost zrelo!

Udarjaj, Bog! Boli naj me hudo, udarjaj zdaj, če stokam, nič zato, naj bom Tvoj kip, Ti, Večni, moj kipar!

Kovačič Erik

nam s svojim požrtvovalnim in nesebičnim delom kazali pot k napredku in blagostanju. Spominjamo se naših dobrih mater in očetov, ki so nas s svojo skrbno roko varovali v viharjih življenja in nas vzgajali v zveste sinove svojega naroda. Spominjamo se naših brhkih deklet in postavnih fantov, ki so že v svoji mladosti skusili vse trpkosti življenja in končno klonili naravnemu zakonu ter danes ne živijo več. Vsem tem velja spomin in so jim namenjene molitve na dan Vseh svetih in Vernih duš.

Še nekaj dni in naša majhna, večinoma ob cerkve stisnjena pokopališča bodo postala en sam vrt, pripravljen in negovan z ljubeznijo trpečih src. Sin bo prižgal svečo na materinem grobu, hčerka bo prinesla šopek krizantem, dakle se bo v molitvi spominjalo svojega fanta in mož bo s tresočo roko prižgal svečo na ženinem grobu. Dolge procesije se bodo zlivale na pokopališča. Kdo bi jih preštel, kdo uganil njih skrito bolečino, čeprav je enaka vsem in bolj vse. Samo Bog je, ki bdi nad vsemi, jim daje tolažbo in pripravlja tudi žive na zadnje domovanje.

Kakor posamezniki, stoji tudi ves naš narod pred eno samo, veliko gomilo sveže zrahljane zemlje, pod katero je položil svoje najdražje. Lesen križ s podobno razbičar-nega Kristusa, venec belih krizantem in debela sveča, to je vse, kar moremo v svoji skromnosti dati na grob. Potrži stojimo ob gomili, potrži in zaviti v žalost, a ne strti. V nas je že življenje, v nas še dovolj poguma, da vzamemo naše teže življenja, četudi so naše vrste že dodobra skrčene. Slovencem in katoličanom ne pomeni grob konec, temveč začetek boljšega življenja! Iz tisočev svežih grobov bomo zajemali moč za bodoče življenje in skromna lučka, ki na Vernih duš dan flapola na našem skupnem grobu, bo zanetila v nas kres domovinske ljubezni, nesebične in močne, ki bo, če bo treba, vzdržala še en vihar, kot jih je v preteklosti že nešteto.

Za naše gospodarje

Nezadovoljiva oddaja živine

Pretekli petek je bil v Celovcu sestanek vseh koroških okrajnih glavarjev, na katerem je poročal deželni glavar g. Wedenig o nedavnem sestanku vseh deželnih glavarjev na Dunaju zaradi boljšega poslovanja prehrane — zlasti zaradi točnejše oddaje živine za zakol.

Na tem sestanku so se deželni glavarji obvezali, da bodo predpisane količine točno oddajali. Sklenjeno je bilo, da ona dežela, ki svojih dolžnosti o oddaji ne bo izpolnila, ne bo dobila njej pripadajočih državnih prispevkov v denarju in živilih (Koroška n. pr. kruha oziroma moke). Nadalje so odobrili predlog, da je treba takoj oblastno zapreti vse obrate, ki oddajajo mesne jedi brez nakaznic, in nastopiti proti vsem onim osebam, ki jih bodo zalotili pri nedovoljenem prekupčevanju. Krmila za živino, ki pridejo iz inozemstva, bodo dobili le oni kmetje, ki so zadostili predpisom o oddaji.

Deželni glavar je v zvezi s tem opozoril navzoče okrajne glavarje na točno izvajanje predpisov in na posledice, ki bi sledile neupoštevanju določb o oddaji. Kajti do sedaj je bilo več slučajev, da so kršilci prehranjevalnih odredb s pomočjo svojih sorodstvenih ali podobnih zvez ostali nekažnovani, kar je vzbudilo mnogokje zelo ostro kritiko. Dogajali so se naravnost neverjetni prekrški po različnih okrajih, da so n. pr. živinski prekupčevalci kmete javno hujskali na poti, ko so gnali živino k uradni oddaji, naj jo ženó zopet domov, ker da tam itak skoro nič ne plačajo. Dalje je bila ponekod oddaja ovirana pri vsaki priliki, začeni pri tehtalcu in mesogledniku živine, dočim oblasti niso storile nobenih protiukrepev. Temu mora biti in bo sedaj konec.

Nadalje je deželni glavar opozoril na zelo škodljive posledice za redno poslovanje prehranjevanja, ki jih je povzročil letošnje poletje »sivi trg«. Koroška dežela je zopet v zastanku z oddajo živine za Dunaj. Lahko se prepieti, da zaradi tega naenkrat ne bo dobila več kruha oziroma moke. Gotovo niso samo oni neposlušni kmetje krivi, temveč tudi oni krogi, ki jih zavajajo k neizpolnjevanju predpisov. Vsak, kdor s svojim ravnanjem ovira rešitev prehranjevalnega vprašanja, pomaga državi sovražnim ljudem in škodi samemu sebi. Maloštevilni sebičneži, katerim je njihova lastna korist več kot vse drugo, morajo občutiti vso ostrino zakona.

Po tem resnem opozorilu je objavil deželni glavar štiri določbe, ki jih je treba pričeti izvajati takoj:

1. Okrajna glavarstva morajo takoj ugotoviti vse zamudnike, katere naj občine ponovno pozovejo k oddaji.

2. Odrejenih rokov (terminov) se morajo držati točno vsi; živina, ki bo pozneje oddana, se smatra kot zaplenjena in ne dobi lastnik nobene odškodnine zanjo.

3. Okrajni glavarji in podrejeni uradniki, ki ne bi izpolnjevali predpisov, morajo pričakovati tozadevne kazenske posledice.

4. Gostinski in mesarski obrati, ki prodajajo meso brez odrezkov nakaznic, bodo takoj kaznovani in jim bodo oblasti zaprle obrat.

Končno je deželni glavar poudaril, da prehranjevalno vprašanje ne sme postati sredstvo za politične boje. Sicer pa obstaja upanje, da bo prehranjevalno stanje postalo tekom časa zopet normalno in bo vsa prodaja zopet prosta.

Za deželnim glavarjem je govoril njegov namestnik, g. Ferlitsch, ki je obenem tudi prehranjevalni referent deželne vlade. Tudi on se je strinjal z izvajanjem deželnega glavarja in je poudaril, da je treba proti takim, ki ovirajo redno poslovanje prehrane, nastopiti z vso strogostjo.

*

Zopet enkrat torej odločna beseda in resen opomin s pristojnega mesta! Sicer smo jih tekom zadnjih dveh let že več slišali in brali, vendar, kot vemo, je večkrat ostalo samo pri besedah, kajti organi oblasti so ostali samo na papirju, kar je z obžalovanjem poudaril tudi g. deželni glavar. Saj so vkljub raznim pozivom številni obrati mesece in mesece prodajali mesna jedila brez odvzema odrezkov in seveda navadno po zelo pretiranih cenah.

Tudi uradni organi so obiskovali take in podobne obrate in so skoro gotovo morali ugotoviti te nedostanke, a so prizadeti obrati mogli nemoteno obratovati naprej. Spomnimo se tudi številnih zabav tekom leta, katere so prirejale razne politične skupine in razna društva! Povsod več ali manj isti pojav: skoraj vsa jedila na razpolago brez odvzema odrezkov. Tako smo že pred tedni opozorili na tak prestop ob priliki proslave 40-letnice Avstrijsko-ameriške magnezitne družbe v Radentheimu, kjer je po izjavah tamkajšnjih gostilničarjev prireditveni odbor naravnost odredil, da naj vse jedi izdajajo s a m o b r e z n a k a z n i c — seveda s »primerno« višji ceni. In to ob priliki, ko je bilo zbrano nekaj tisoč ljudi, večinoma delavcev in nameščencev.

Zato naj se vsak, ki je prizadet, potrka na prsi in naj prizna svojo krivdo! V bodoče pa naj bo v tej zadevi, ki se tiče vseh, več reda, poštenja, nesebičnosti in dejanskega izvajanja predpisov! —r.

Napajanje živine

Krava-molznica v teži približno 500 kg rabi pri suhi krmi dnevno do 50 l pitne vode. To je gotovo prav znatna količina. Če žival ne dobi dovolj vode, trpi — in to v našo škodo.

Kljub temu pa včasih živini ne nudimo dovolj dobre pitne vode, čeprav nas voda nič ne stane.

Mislím pri tem zlasti na one kraje, kjer je navada, da prinašajo vso pitno vodo v škafu v hlev. Morda je to znak posebne skrbnosti in postrežljivosti živinorejcev, vendar je več kot verjetno, da živali čisto ne dobivajo toliko vode, kot bi je sicer rabile. Če prinašamo v hlev dnevno za vsako glavo 50 l vode, je to že velika količina, je pa tudi ogromno in ne baš lahko delo. Najsi opravljajo ta posel dekla, hlapec ali gospodar sam, eden kot drugi je le človek, eden kot drugi kedaj truden, izmučen ali celó bolan. Zato je skoraj nemogoče, da bi bila živina pri tem načinu napajanja vedno dovolj postrežena.

Toda — ali ne bi živina sama lahko hodila po vodo? Ali je res nemogoče postaviti nekje zunaj korito, do katerega bi živino

redno gnali in kjer bi se napila po mili volji? Nekateri se boje spuščati živino na prosto, češ, saj mi čisto znori, ko pride ven in še nesreča se utegne pripetiti. Tega se nikar ne plašimo! Seveda, če je bila žival leto in dan priklenjena k jaslím, pa jo nekega dne izpustiš, bo res skakala kot nora in se veselila prostosti, solca in zraka. Če pa živino redno vsak dan zeneš do korita, bo mirno in krotko hodila svojo pot. In čim daljša bo ta pot, tem bolj ji bo gibanje na prostem hasnilo. Zato ni nobena nesreča, če bi prav bilo korito za napajanje na koncu vasi. Vsakodnevna hoja bo živini le koristila in še celó prav izdatno koristila. Živini je le v kvar, če je večno priklenjena k jaslím. Tudi tekoča voda v hlevu zato ni priporočljiva in, če je le mogoče, gonimo živino vedno na vodo ven na bolj ali manj oddaljeno napajališče.

Tudi pozimi puščajmo živino mirno na prosto. In če je voda v koritu zamrznjena, si pomagamo zelo enostavno na ta način, da prilijemo v korito nekoliko kropa, kar nas bo stalo manj truda in bo obenem koristnejše za žival kakor pa mučno in težavno napajanje v hlevu.

Kupna moč delavca v SSSR in v USA

Na podlagi statističnih podatkov o življenjski ravni v Sovjetski zvezi je razvidno, da mora sovjetski delavec delati od trikrat do štirikrat več kot pa ameriški, da si lahko prisluži razne predmete in proizvode, ki jih je mogoče dobiti na tržišču. Vrh tega je kakovost predmetov, ki jih kupuje sovjetski državlján v svoji državi, večinoma izredno slaba v primeri s kakovostjo istih predmetov na ameriškem tržišču. Mnogih stvari pa v Sovjetski zvezi sploh ni mogoče dobiti.

V Sovjetski zvezi so sicer pred kratkim znižali cene nekaterim predmetom, ponajveč luksuznim ali takšnim, ki jih sploh ni mogoče dobiti. To je dalo sovjetskim oblaštem priliko, da so primerjale svoj položaj z ameriškimi, kjer so se cene ponovno dvignile. Toda čisto enostavna primerjava med cenami v Sovjetski zvezi po znižanjih in cenami v Združenih državah po zvišanjih nam že na prvi pogled dokazuje, da se Sovjeti ne morejo prav nič bahati.

Pričnimo z a v t o m o b i l o m. To je pač luksuz, ki si ga lahko privoščijo le prav malo sovjetskih državljanov, ker bi povprečni sovjetski državlján moral za nakup avtomobila potrošiti vse rublje, ki jih je zaslužil v 3750 delovnih urah, ali z drugimi besedami v poldrugem letu. Nasprotno pa si delavec v Združenih državah lahko kupi že lep voz z izkupičkom 1085 delovnih ur, to je z nekaj več kot šest meseci dela. K temu pa je treba pripomniti, da znaša delovni teden ameriškega delavca le 40 ur, sovjetskega pa 48 ur.

Pa si oglejmo, kako je z navadnim radijskim sprejemnikom: vsakega povprečnega sovjetskega državljanu bi stal nad en mesec dela, njegovemu ameriškemu tovarišu pa bi zadostovala le 2 in pol delovna dneva. Šivalni stroj, ki bi sovjetski družini zelo koristil zaradi visokih cen oblačilom in pomanjkanju istih, stane sovjetskega delavca dobrih 375 delovnih ur ali z drugimi besedami 8 tednov dela, dočim ga ameriški delavec lahko kupi z izkupičkom 8 delovnih dni.

Nadaljnja stvar, ki si jo večina sovjetskih delavcev ne more kupiti, je ura. Zapetna ura povprečne kakovosti stane so-

vjetskega delavca 7 tednov dela. V Združenih državah je mogoče kupiti uro dobre znamke z izkupičkom nekaj več kot dveh delovnih dni.

Tudi p i v o je v Sovjetski zvezi še vedno luksuz, dasi so njegovo ceno znižali nedavno za 20 odstotkov. Za nakup ene steklenice mora sovjetski delavec delati eno uro in 40 minut. Američanu pa zadostuje le 6 minut.

Položaj ni nič drugačen pri oblačilih. Sovjet mora delati 583 delovnih ur, to je nad 12 tednov, da si lahko kupi obleko, izdelano v državni konfekciji. To pomeni praktično, da je nova obleka za sovjetskega delavca skoraj neuresničljiv sen. V Združenih državah pa je mogoče kupiti možko obleko dobre kakovosti z izkupičkom enega delovnega tedna. Za nakup enega para čevljev sta potrebna v Sovjetski zvezi dva tedna dela — v Združenih državah le en dan. Za srajco je razlika še bolj gorostasna: štirje tedni dela v Sovjetski zvezi, tri ure dela v Združenih državah.

Primerov bi bilo še nešteto. Po treh letih od konca vojne še ni Sovjetska zveza zmožna, da bi lahko zadovoljila najnujnejše potrebe svojih državljanov.

Gornji podatki temelje na predpostavki, da se kupijo predmeti v Sovjetski zvezi v državnih trgovinah. Zgodi se pa dostikrat, da morajo Sovjeti, ki ne najdejo teh predmetov v državnih trgovinah, iti na prosti trg, kjer pa so cene še mnogo višje.

Ko smo si ogledali življensko raven v Sovjetski zvezi, si oglejmo sedaj še ono v Združenih državah.

Mezde in živila v Združenih državah

Omenili smo že, da dela ameriški delavec na teden povprečno 40 ur in zasluži na uro 1,25 dolarjev, nadurno delo pa se mu plača za 50 odstotkov višje.

Ker je tudi prehrana danes v Združenih državah važna predpostavka v proračunu delavcev, je zanimivo, kakšne so tržne cene posameznih živil in kakšen delovni čas je potreben za nakup teh živil. Obenem pa bomo v sledeči razpredelnici videli tudi, kako količino živil si lahko kupi ameriški delavec z enournim zaslužkom.

Vrsta živil	Cena v dolarjih	Čas dela za nabavo te količine		Količina, nabavljena z eno uro dela
		ure	minute	
Moka	0,22 za kg	11		5,680 kg
Riž	0,45 „ „	22		2,790 „
Kruh	0,28 „ „	13		4,460 „
Govedina	1,29 „ „	1	2	0,970 „
Slanina	1,94 „ „	1	33	0,650 „
Svinjina	1,58 „ „	1	16	0,790 „
Jagnjetina	1,44 „ „	1	9	0,870 „
Perutnina	1,26 „ „	1	1	0,990 „
Surovo maslo	1,79 „ „	1	26	0,700 „
Mleko	0,21 „ liter	10		6,100 litrov
Jajca	0,81 „ tucat	38		1,55 tucatov
Jabolka	0,25 „ kg	42		5,020 kg
Pomaranče	0,49 „ tucat	52		1,16 tucatov
Salata	0,13 „ glavo	6		10 glav
Krompir	0,11 „ kg	5		11,790 kg
Paradižnik v škatlí	0,17 „ „ 0,570	8		7,580 „
Kava	1,06 „ „	50		1,180 „
Mast	0,71 „ „	34		1,760 „
Margarina	0,84 „ „	40		1,490 „
Sladkor	0,22 „ „	10		5,790 „
Fižol	0,47 „ „	23		2,640 „
Čebula	0,18 „ „	8		7,100 „

GOSPODARSKE VESTI

TRGOVSKI PROMET MED ZDRUŽENIMI DRŽAVAMI IN VZHODNO EVROPO

Statistični urad ameriškega trgovinskega ministrstva sporoča, da je imela Sovjetska zveza s svojimi vzhodnoevropskimi sateliti meseca avgusta nekoliko boljše trgovske izmenjave z Združenimi državami.

V tem mesecu so Združene države izvozile v Sovjetsko zvezo in vzhodnoevropske države blaga v skupni vrednosti 14 milijonov dolarjev v primeri s 5.300.000 dolarji v mesecu juliju. Uvoz iz vzhodne Evrope v Združene države pa je znašal meseca avgusta 14.600.000 dolarjev, meseca julija pa 12.300.000 dolarjev.

Sovjetski izvoz v Združene države je meseca avgusta dosegel vrednost 8.500.000 dolarjev, všteti 4 milijone dolarjev za kromovo in manganovo rudo.

Izvoz na Poljsko in Gdansk se je povečal od 500.000 dolarjev na 4.200.000 dolarjev. Ta povešek gre predvsem na račun strojev in vozil.

KRMA IZ ŽAGANJA

V Združenih državah so izdelali novo vrsto krme za živino in perutnino. To krmo pridobivajo na kemičen način iz žaganja in drugih lesnih odpadkov.

Kot poročajo strokovnjaki, je nova krma prijetnega okusa in se je izkazala pri polzkusnem krmljenju živine popolnoma zadovoljivo, ker je živina dnevno pridobivala na teži in se tudi okus mesa ni izpremenil. Za prehrano perutnine pa je potrebno mešati tovo krmo z oljnatimi hlebi, da dobi perutnina protein, ki ga v lesnih odpadkih ni.

Obširna uporaba te vrste krme bi pomenila 50—70 odstoten prihranek v primeri s ceno žitaric in druge krme, ki so jo do sedaj uporabljali za krmljenje živine.

EVROPSKA PROIZVODNJA JEKLA NARAŠČA

V prvih šestih mesecih letošnjega leta je skupna proizvodnja jekla v dvanajstih glavnih proizvodnih področjih Evrope brez Sovjetske zveze presegla za šest odstotkov začetkom leta predvideno množino in tako dosegla 21.722.000 ton. Ta proizvodnja presega za 27 odstotkov proizvodnjo istega obdobja leta 1947.

ARGENTINSKA VLADA NABAVLJA BRITANSKO JEKLO

V bodočih šestih letih bo argentinska vlada nakupila v Angliji jeklo v vrednosti šest milijonov funtov šterlingov. To naročilo, ki ga je sklenila argentinska komisija za nabave v Londonu, obsega 250.000 ton. Jeklo bodo dobavile tvrdke v Škotski, v severovzhodni Angliji in v južnem Walesu.

TEŽAVE Z UMETNIM DEŽJEM

Metereološki urad Združenih držav je ob sodelovanju letalstva vršil od januarja do aprila poizkuse za ugotovitev uspešnosti umetnega dežja, ki ga proizvajajo s »sejanjem« suhih ledenih zrn na oblake. Ti poizkusi so pa pričakovanja precej razočarali. Pokazalo se je, da je umetni dež mogoče povzročiti le v območju 50 km-skega polmera, nadalje pa tudi, da je tak umeten dež zelo pišlega obsega in praktično brez koristi.

Štiri mesece med Sovjeti

Angležinja Joyce Kliesch, ki je zbežala iz za železne zavese, pripoveduje svoje doživljanje.

Vedno, odkar sem zbežala od Sovjetov s svojim nemškim soprogom in z najinima dvema otrokoma, me ljudstvo izprašuje, kakšno je v resnici življenje za takozvano železno zaveso.

Toda do danes sem bila preveč zmedena, da bi bila mogla pripovedovati. Misli se ustavljajo samo ob dejstvu, da smo zopet svobodni. Toda kakor hitro se pojavi neizogibno vprašanje: »Kakšno življenje ste vodili tamkaj med Sovjeti?« se zdrznem. Bilo je mnogo težkih stvari, ki jih želim pozabiti.

Sedaj, ko sem končno v okrilju očetove hiše, šele lahko jasno razmišljam o strašnem življenju, ki je za menoj. Sedaj lahko pripovedujem, kako poteka življenje v deželi, ki so jo bili Sovjeti zasedli.

Sem preprosta angleška žena. Pred dve mi leti in pol sem spoznala Nemca Waldemarja Kliescha, ki je bival v Angliji kot vojni ujetnik, ter sem se zaljubila vanj. Poročila sva se in danes imava že poldrugo leto starega sinčka Waldemarja in petmesečno hčerko Ano Marijo. Oba otroka sta se rodila na domu mojih staršev v Londonu.

Medtem pa je potekel rok mojega moža za bivanje v Angliji in moral se je vrniti v Nemčijo. On je doma iz majhnega mesta Welzow, globoko v ruski zoni Nemčije blizu poljske meje. Moj mož ni videl svoje matere in sestr šest let, zato sem se odločila, da bomo vsi odšli tja.

Moj mož se je peljal naprej. Z njegovo materjo sta našla stanovanjsko hišico za nas. Opremila sta jo in vse je bilo pripravljeno da se vselimo vanjo, ko bom prispela z otroki.

Toda nekaj dni, predno smo prispeli tja, so Sovjeti zasegli hišo in opremo. »Vaša soproga je Angležinja,« so dejali mojemu soprogu. »Ona nima pravice do hiše.«

Ko sem prispela, smo se vselili v stanovanje moje tašče. Vseh šest se nas je moralo stisniti skupaj.

Nemško prebivalstvo me je prijazno sprejelo. Nikjer ni bilo videti kakršnekoli sovražnosti napram meni kot tujki. Prinašali so mi darove. Naši sosede so gladovali, kakor pač Nemci v ruski coni gladujejo, toda pomagali so nam v prvih dneh z živili, pohištvo in vsem, česar smo potrebovali.

Edina hrana, ki sem jo mogla dobiti za svojega dojenčka, Ano, so bila razna močnata sredstva. A še teh je bilo malo. Olja in masti enostavno ni tukaj. Ljudje so nam podarjali po nekaj kapljic olja, da smo vsaj krompir s solato lahko jedli. Ti ljudje so že navajeni, da pomagajo drug drugemu.

Sprva mi je bilo kakor ribi, ki je zašla na suho. Niti nemškega jezika ne znam. Vedno sem živela v svobodni deželi, nikdar nisem poznala lakote. Zato je bila ta sprememba tem strašnejša.

Postopoma pa sem se vživela v razmere, pod katerimi živé domačini. Po štirinajstih dneh mojega bivanja sem dobila nakaznico za živila. Toda ta je bila le kos papirja. Na njo bi morali dobiti maščobe, sladkor, meso itd. kakor vsepovsod.

Toda po trgovinah nikoli ni bilo živil. Welzow šteje 25.000 prebivalcev. V vsem mestu je šest prodajal z živili. Po navadi so prazne.

V naši četrti je bila samo ena trgovina. Od časa do časa je bilo slišati, da se dobi maslo v tej trgovini. Hitro sem pograbila

torbico ter se uvrstila med ostale čakajoče žene.

Dejala sem: maslo. Toda to je prelep izraz. Kar smo dobili, je bila žaltava masa, ki so jo zajemali iz sodčkov. Nemogoče jo je bilo jesti s kruhom.

Tatvine na poljih

Vseeno pa smo to slabo maščobo uporabljali za kuho. Saj je postala krompirjeva juha — naše glavno hranilo — vendarle krepkejša. Samo enkrat v vsem času smo dobili sveže meso, pa še to je bilo dvomljive kakovosti.

Dva ali trikrat smo dobili tudi »marmelado«. To je bila mešanica iz olupkov vsega mogočega sadja. Bila je izredno neokusna, toda vseeno smo jo jemali, kajti vedno jesti samo suh kruh je hudo.

Kaj naglo sem spoznala, zakaj je prehranjevalno stanje tako obupno. Kakšen urejen dodelitveni sistem sploh ne obstaja. Res je, da pride v mesto dovolj živilskih pošiljk. Toda kakor hitro prispejo živila, pošljejo Sovjeti svoje kamione in vzamejo najprej zase, kar se jim zdi.

»Če so razmere tako slabe, kako pa ljudje potem živé?« bo marsikdo vprašal. Odgovor je: s pomočjo tatvine! Vsakdo kra-de. Tudi mi smo se pridružili.

Mnogo ljudi spi čez dan — seveda samo oni, katerim ni treba opravljati prisilnega dela za Sovjete — ponoči pa preži na hrano. Ko se stemni, se podajo ven. Popolnoma tiho se ponoči na tisoče ljudi pomika po cestah in ulicah ven na polja, ki so tudi v ruski posesti. Vse je dobro organizirano. Eni izkopavajo krompir kar z rokami; pre-nevarno je nositi s seboj motiko ali lopato. Drugi odtrgujejo fižol ali žitno klasje, tretji zbirajo slamo itd.

Ko se ti »tatovi« vračajo, porazdele med sosede, ki so bili ostali doma, to, kar so nabrali, tako da vsakdo nekaj dobi. Tudi mi smo se jim pridružili. Sprva mi je bilo strašno in pri vsakem šumu mi je znoj obilil čelo, toda kmalu sem spoznala, da isto dela toliko ljudi, da sem se izgubila med njimi kot kapljica v morju.

Seveda so včasih koga ujeli. Sovjeti pošiljajo nočne straže ven, toda ljudje se jim spretno izmuznejo. Kogar so prišli, so mu naložili tako visoko globo, da jo po navadi ni mogel plačati. Nato so ga poslali v taborišče za prisilne delavce.

Toda tudi brez vsakršnega prestopka pošiljajo Sovjeti ljudi, da delajo za njih. V tej pokrajini so trije premogovni rudniki (toda nikdar ni nobenega premoga za mestno prebivalstvo), v katerih zaposlujejo tudi ženske.

Ljudje stalno izginjajo, posebno mladeniči. Ali jih poberejo Sovjeti, ali pa beže in se skušajo prebiti v zapadne cone. Toda vsakdo je preveč zatopljen v svoji borbi za golo življenje, da bi se brigal za to, kaj se dogaja z drugimi ljudmi.

Kruha... kruha... kruha...! To je glavni krik. Nikoli ne bom pozabila prvega obeda, ki smo ga bili deležni v Berlinu, kamor smo končno zbežali.

Razlika med razmerami v Berlinu, kjer mora vsak grizljaj hrane priti z letali, in pa v ruski coni, kjer so plodonsna polja, je neizrekljiva. V Berlinu je neki možakar podaril mojemu fantku kosček čokolade. Dečko je mislil, da je prispel v Indijo-Koromandijo.

Pomanjkanje obleke

Kako uspevajo otroci, je zagonetka. Saj živijo predvsem ob juhi, ki je zagoščena z moko, in ob krompirju.

Toda, če bi mi bili imeli še toliko denarja, bi nam to prav nič ne koristilo. Moj mož je bil nastavljen pri svojem nekdanjem podjetju, toda njegova plača nam ni dosti koristila, kajti razen tiste malenkosti, ki smo jo lahko kupili na črnem trgu, ni mogoče ničesar dobiti.

Pravtako kakor hranil primanjkuje tudi oblačil. Prav v vsem vladu pomanjkanje. Zdravniki nimajo ne obvez in ne zdravil. Sami si delajo zdravila iz zelišč, ki so jih bili sami nabrali.

Na vsak način pa si malokdo upa iti k zdravniku. On mora poročati imena bolnikov sovjetskim oblastem. Često sledi nadzora, da se mora bolnik podati k ruskemu zdravniku. Nikdar več se ne čuje o njem.

Število umrljivosti je zelo visoko, predvsem med starejšimi ljudmi. Mnogo je samomorov. Često se sliši, da je kakšen družinski oče pobil svoje otroke in ženo in se nato še sam obesil.

Sovjeti imajo grozen vohunski sistem. Meni so bili stalno za petami. Najbolj jih je vznemirjalo to, da je bil iz stanovanja moje tašče pogled na letališče.

V tej zadevi so zelo občutljivi. Poznali smo nekega poljskega žida, ki je imel fotografski aparat. Nekoč je hotel fotografirati otroke med igranjem v bližini letališča, ko je pripeljal mimo sovjetski kamion z vojaki. Ne da bi bili zaustavili vozilo, so ga ustrelili, ko so privozili do njega.

Izginotja

Nad tem majhnim nemškim mestom je

NEKAJ O RAKU

(Nadaljevanje)

O raku govori danes ves svet. Letaki, knjige, predavanja, filmi i. dr. govorijo, kako veliko je zanimanje zanj. Strah pred to boleznijo mora biti torej upravičen.

Da v resnici ni namišljeno strašilo, pa dokazujejo številke, mrtve, a zgovorne številke. Odveč bi bilo, ko bi navajali podatke iz vseh držav sveta. Ti podatki niso še povsem točni, ker statistika rakovih obolenj ni še povsod točno izvedena; kolikor pa je dobrih podatkov, so povsod po vsem svetu skoro enaki in vsi govorijo jasno in odločno, da je rak resnično eden največjih morilcev človeštva. Zdravniki so nadalje tudi ugotovili, da največ ljudi umrje za rakom na želodcu, potem na drugem mestu za rakom na dojkah in na maternici in na tretjem mestu za rakom na drugih delih telesa. Iz tega se vidi, da je žena v večji nevarnosti nego moški. Najlažje in skoro stoodstotno se dajo ozdraviti kožni raki. Takoj za njimi pa prihaja rak maternice.

Z rakom se spoprimemo v trdem, pa mnogokrat zmagovitem boju šele tedaj, ko je že napadel človeški organizem in ko smo že spoznali njegov potuhneni prihod. Pri nalezljivih boleznih je nekoliko drugače. Pri njih začnemo delo že prej, preden so se pokazale, že tedaj, ko o njih še ni ne duha ne sluha. Pri teh boleznih znamo preprečiti njihov napad. Znanost nas je naučila, da jih odvrnemo s profilaktičnimi ukrepi še prej, preden so se pojavile. Profilaksa, preprečevanje je naše najizdatnejše obrambno sredstvo proti njim.

Tudi proti raku bi bilo najbolje nastopiti s takimi predhodnimi (preventivnimi) sredstvi, njegov napad sploh onemogočiti, toda nismo še dospel tako daleč, da bi mogli s pridom preprečevalno (profilaktično) nastopiti proti njemu. Mnogo učenjakov se trudi, da bi našli način, kako se že v naprej ubraniti raku, toda ves trud je bil doslej zaman. Priznati moramo v tem pogledu

nenehno visel strah, globok in grozeči strah. Ljudje si ne zaupajo med seboj.

Bil je tukaj tudi plesni lokal. Kakor hitro se ples prične, prihrume Sovjeti v gručah, oboroženi s puškami in s čepicami na glavi. Nikoli se ne odkrijejo. Če kakšno dekle odkloni, da bi šla plesat z ruskim vojakom, se igra z življenjem.

Nekoč je neko dekle nahrnilo ruskega vojaka: »Odkrijte se. Dovolj dolgo ste že tukaj, da bi se že lahko naučili nekaj lepšega vedenja.« Drugi dan je izginila.

Ni dobro prepirati se z Rusi. Tudi mene so aretirali v nekem lokal. Toda ušla sem jim. V bližnjem mestu pa je živela neka druga Angležinja, ki se je pravtako poročila z Nemcem. Ločili so jo od moža in jo poslali v koncentracijsko taborišče.

*

To je le bežna slika življenja za železnim zastorom. Ničesar ni pretiravanega, vsaka stvar je dejstvo.

In vendar za nas še ni bilo tako hudo. Mi smo bili tam poleti. Težko pa si je predstavljati, kako bo živelo ljudstvo brez zadostne obleke brez čevljev in brez hrane, ko zapade sneg. Za mnoge bo pravi pekel že na zemlji.

Mnogi se še vedno navdušujejo za komuniste. Če bi na lastne oči videli, kako izgleda življenje po deželah, kjer vlada komunizem, bi to navdušenje kmalu splahnelo.

(»The People«)

svojo onemoglost in vdajati se prijetnim upom, da nam bodočnost prinese uspešnih preprečevalnih načinov.

Danes imamo samo zdravljenje, četudi še nepopolno in ne vselej uspešno. Zato je treba tem bolj energično zastaviti vse sile, da se vsaj to vsakomur omogoči v polnem obsegu in z vsemi modernimi sredstvi. Uspešno pa je tako, četudi najmodernejše zdravljenje le tedaj, če je bolezen šele v prvih stopnjah (štadijih). Skrbeti moramo torej za to, da pridejo bolniki o pravem času k zdravniku. V kulturnem svetu se je v ta namen začela živahna propaganda. S sistematičnim opozarjanjem in neprestanim poučevanjem naj bi dosegli, da bi vsak človek o pravem času spoznal, da se v njegovem telesu godi nekaj nenavadnega, in bi se takoj dal temeljito preiskati ter po potrebi tudi zdraviti.

Vrednost pouka in propagande nekateri zdravniki zanikavajo, drugi pa vidijo v tem veliko korist. Amerikanske študije nam na primer pripovedujejo, da se prihaja od tistega časa, ko se je začela propaganda na široko, za 50% več bolnikov v bolnice zdraviti raka, kar bi sicer iz nevednosti zamudili. Tudi zdravilni uspehi so veliko večji.

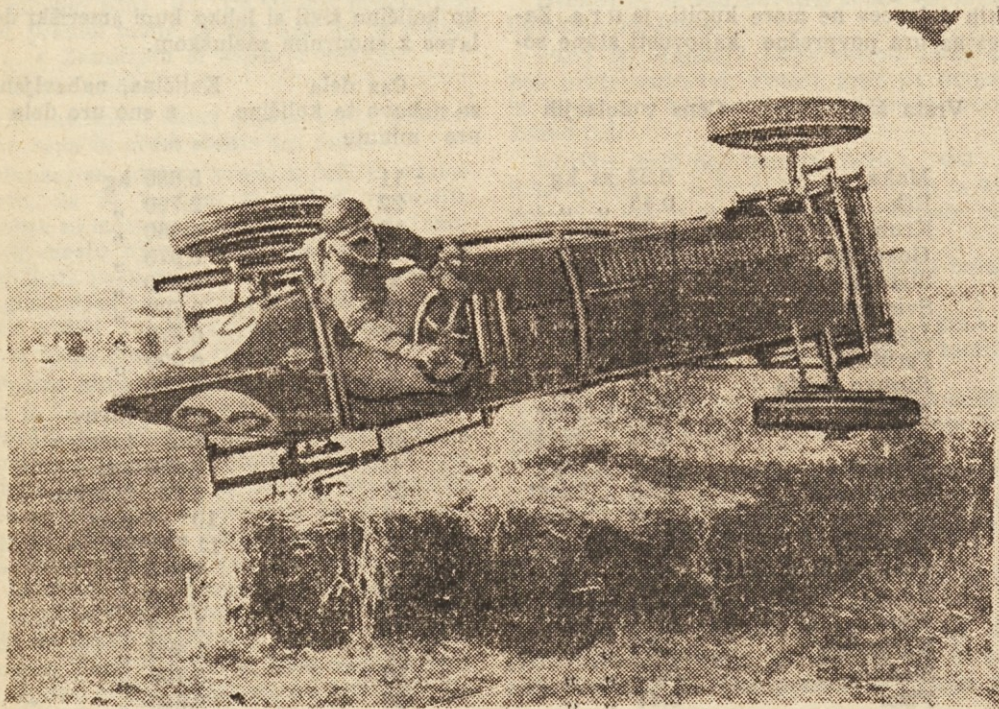
Neizprosni boj bije kirurški nož že stotletja zoper vsakovrstne rakovine na človeškem organizmu. Stalno ima opravka z istimi sovražniki, izmed katerih je najmogočnejši rak. Pogubonosni je, lahko rečemo, prav za vsak organ v človeškem telesu, ima pa tudi zaveznike, ki sicer niso tako močni, toda so nevarnejši, ker delujejo prikrito, kakor v neki podzavesti.

Taki zavezniki so na primer nepoznavanje obolenja, pomanjkljivo opazovanje samega sebe ali pa zavestno omalovaževanje že poznanih znakov o začetku raka. Mnogo pa je tudi takih bolnikov, ki jih odvrača od poseta pri zdravniku strah, da bi jim zdravnik potrdil že poznane, sicer res krute resnice, pač pa pridejo h kirurgu šele takrat, ko je že tudi nož izgubil svojo moč nad rakovino, ker je že prešla mejo operativne možnosti. Tudi ni majhno število takih, katere kljub temu, da docela pojmujejo resnost in nevarnost svojega obolenja, zadržuje strah pred neko namišljeno fizično bolečino, strah pred operacijo, tako da pridejo, ko je prepozno.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dr. Wilhelm Furtwängler pri vaji z dunajskimi filharmoniki v londonskem Albert Hallu

Prvič po letu 1927 se je vršila letos v Silverstone-u, Northants, avtomobilska dirka za mednarodno »Veliko nagrado«. Teh dirk so se udeležili gledalci iz vsega sveta. Slika predstavlja dramatičen trenutek med dirko. Za tega dirkača je bila dirka po tem padcu končana

Izpod domače lipe

KOTMARA VAS

V nedeljo, 26. t. m. smo imeli v Kotmari vasi »ohcet«, kakor že dolgo ne. Masonjakov Foltej se je zmenil z Malihevo Erno iz Ročice, ki mu je podala roko in obljubila pred oltarjem zvestobo za vse življenje. K poroki smo se odpeljali na osmih vozeh, le po okrašenih, kjer je domači gospod župnik zvezal mladi par. Med cerkvenimi obredi je prepeval domači cerkveni zbor, gospod župnik pa je v lepem nagovoru podal smernice mladima poročencema za novo življensko pot. Po končanih cerkvenih obredih smo se odpeljali na svatovanje, kjer smo med veseljem petjem domačih pesmi in poskočnih zvokih godbe proslavili domačo slovesnost. Mlademu paru želimo mnogo sreče in zadovoljstva na novi življenski poti!

MOHLIČE

V času, ko je nacizem z vsemi silami zatiral slovenski živelj na Koroškem, je zado-stovalo nekaj nedolžno-neprevidnih besed in Adamov Nandej iz Podkrinja je moral z mnogimi drugimi Slovenci v kraljestvo tretjega Reicha, odkoder se ni več vrnil kakor mnogo drugih ne, katerih se bomo na praznik Vseh svetih spominjali. Tudi njega je požrlo koncentracijsko taborišče. Njegovega starega očeta je sinova izguba hudo prizadejala. Odkar so mu odvedli sina, ni bil več prav pri zdravju in pred kratkim je odšel za svojim sinom. Tam pa se bosta veselo pozdravila in pripovedovala, kakšno trnjevo pot sta morala prestat od takrat naprej, kar sta se ločila. Naj v miru počiva-ta v zemlji, ki sta jo iz srca ljubila in za-njo trpela ter doprinesla žrtve!

GALICHA

V ponedeljek, 21. oktobra je umrl Here-jev mlinar. Dosegel je visoko starost in lju-dje so rekli, da je star kakor Peca. Prene-katera merica moke je šla skozi njegove ro-ke in prenekatera gospodinja je pekla kruh iz moke, ki jo je on namlel. Pokopali smo ga v sredo. Naj v miru počiva!

Naša cerkev je začela že na vseh koncih in krajih kazati rebra. Zato smo jo začeli malo popravljati, da ne bomo imeli ravno najgrše cerkve v našem koncu. Kakor je gospod župnik s prižnice oznanil, bo treba vse ostrešje novo, in poprosil je ljudi, naj bi po svojih močeh prispevali k popravilu hiše božje, kar bo gotovo vsak rad storil, saj to ni vsako leto. Ko bo enkrat popravljena, bo zopet za nekaj časa mir. Tudi no-tranjost bi bila potrebna prenovitve.

Z letino smo prišli srednje skozi. Žita je še nekako bilo, toda krompir je čisto odpo-vedal. Tudi ajda, ki je v začetku dobro ka-zala, se ni obnesla. Ni mogla prav zacveteti zaradi preobilne moče. Tudi koruza je bolj slaba. Nič boljše ni s sadjem in letos ne bo mošta.

Prav dobra letina pa je bila do sedaj z ženitvami in ljubezen je šla dobro v klas in za prihodnost tudi dobro kaže. Ženili in možili smo se precej. Da ne bomo vsakega posebej skozi zobe vlekli, želimo vsem mno-go sreče. Tistim, ki še pridejo na vrsto pa zadosti poguma, da se še ne bi takorekoč pred pragom premislili.

KOMEL NAD PLIBERKOM

Preteklo nedeljo je naš kraj doživel red-ko slovesnost, kakršne do sedaj še ni bilo pri nas: dobili smo novo ljudsko šolo.

Krasno nedeljsko dopoldne je privabilo številne obiskovalce iz bližnje in daljne okolice v našo 1000 m visoko ležečo obmej-no vas. Sonce kristalno čistega jesenskega dne je razlilo svojo blagodejno toploto, do-čim je po dolinah ležala megla kakor neiz-merno morje.

Slovesnost se je pričela s sv. mašo na pro-stem, katero je daroval pliberški gospod dekan. V svoji pridigi je poudaril pomemb-nost tega dogodka za vso okolico, kajti do sedaj so morali nekateri otroci hoditi (včas-si je bilo zaradi slabega vremena sploh ne-mogoče) celo po dve uri daleč v šolo. Pou-daril je tudi važnost staršev, Cerkev in šole pri vzgoji mladine: vsi ti trije činitelji morajo sporazumno vzgajati mladino in si-cer tako, da je potrebno vso vzgojo graditi na versko-nravnih načelih; kajti če se otro-ci ne bodo naučili spoštovati Boga in Cer-ke, tudi staršev in oblasti ne bodo ubogali. Dobra vzgoja pa je v dandanašnjih časih bolj potrebna kot kdaj prej; saj opažamo posledice kvarne in nepravilne brezbožne vzgoje komaj minule dobe skoraj vsepov-sod. Zato je treba zastaviti vse sile, če ho-čemo naši mladini pripraviti boljšo bodoč-nost.

Po sv. maši je gospod dekan blagoslovil nove šolske prostore, nakar je sledila zah-valna pesem; na koncu — bilo je ravno pol-dne — pa smo navdušeno zapeli: Je an-gel Gospodov.

Pri sv. maši je lepo prepeval mladinski zbor žvabeške šole, nekaj pesmi, in sicer nemških pa je zapel moški zbor iz Ponikve. Ta dvojezična proslava v čisto slovenskem kraju nam je ob tej priliki porodila tole misel, ki se nam zdi pravilna in demokra-tična.

Če stojimo na stališču dvojezičnosti in s stališča demokracije priznavamo oba jezika za enakovredna, z enakimi pravicami in dolžnostmi, potem bi bilo želeli, da bi upo-rabljali slovenski jezik tudi tam, kjer je mogoče več Nemcev in manj Slovencev, na vsak način pa več, kot je Nemcev na Ko-melu. Če se ne opusti prilika uporabljati nemščino v čisto slovenskem kraju, potem naj bi se ne zamudilo tudi prilike uporab-ljati slovenščino v bolj ali manj nemškem kraju, kjer še velja za oba jezika pravilo dvojezičnosti in enakovrednosti ter tudi spoštovanja.

PRIHOD

Ecce, ego mitto vos sicut oves in medio luporum. (Mt 10, 16)*

V Klemenu se je nemir polegel. Vedel je, da je prišel na pot, ki jo je vseskozi iskal. Toda čudoviti mir, ki mu je sprva upokojil poslednjo misel, je počasi prešel v mehko žalost. Novica, da bodo kaplan še pred zi-mo odšli, se je hitro raznesla po vsej fari. Marjeta je vekala, ko sta se prvič sre-čala.

»Zakaj greste, gospod? Nobenega več ne bo, ki bi rekel dobro besedo za reveže.«

Klemenu je bilo težko. Pordele starkine oči so izražale tolikšno vdanost, da so ga bolele.

»Drug gospod bodo prišli, Marjeta. Še boljši, kot sem bil jaz.«

Marjeta je odkimala.

Vsak dan je kdo prišel. Ta bi rad pove-dal to, ta ono. Klemen jih je rad poslušal.

Toda ti pogovori so mu odkrivali, kako globoko se je bil navezal na te preproste ljudi. In to je bila bolečina, ki je grizla v Klemenu vsako noč.

Od duhovnikov je bil novice najbolj žalo-sten Vintar. Kar ni mogel verjeti. Hotel je biti šaljiv, toda ni se mu posrečilo.

»Ti, da, ti boš še kaj naredil. Jaz pa, stara koreta, sem samo še za staro šaro. Kar preveč sem se navezal nate.«

Obema je bilo hudo.

Klemen se je počasi trgal iz objema to-ple domačnosti. Začelo se bo novo življenje, v katerem bo sam proti mnogim in prav je, da se počasi pripravi nanj. Nikogar ne bo, ki bi bil kakor Vintar, sam bo — kakor otrok, ki se zgubi v gmajni.

Tudi gospodu Nacetu je težko. Navadil

* Glejte, pošiljam vas kakor ovce med volkove.

Celovška KRONIKA

OD PETKA DO PETKA

Ta teden stojimo v znamenju bližajočih se praznikov Vseh svetnikov. Po izložbah vidiš sveče, ki jih bomo te dni prižgali na grobovih svojih dragih ali pa se ob njih samo spominjali nanje, ker mnogo jih je, ki počivajo bogveje daleč. Trg je dobro za-ložen z venci iz poznih jesenskih rož. Cene se vrtijo od 5 do 20 šil. Lansko leto so ne-kateri vence dobro spravili v denar, letos se pa pozna, da ni denarja, in prenekateri si bo le težko pritrgal nekaj borih šilingov, da bo kupil skromen venec.

V nedeljo smo praznovali tretjo obletnico organizacije Združenih narodov, katere na-men je, za jamčiti svetu mir in uspešen raz-voj blagostanja vseh ljudi in narodov. Tudi v Celovcu smo imeli tako proslavo na »No-vem trgu«, kjer je visel znak organizacije Združenih narodov in napis je vabil ljudi, da pristopijo k organizaciji in pomagajo po

Po sv. maši so sledili razni nagovori: žu-pan občine Blato, ki zna tudi slovensko, je zbrane pozdravil samo v nemščini. Orisal je kratek razvoj prizadevanj za novo šolo, ka-tero smo dobili po zaslugi občin: Blato, Žvabek, Libeliče in Libuče. Največ zaslug za novo šolo pa ima brez dvoma naš dobro znani gospod Jurij Trampuš (podomače Drug), ki je dal na razpolago prostor in zgradbo. V imenu okrajnega načelstva je govoril okrajni podnačelnik iz Velikoveca in poudaril pomembnost nove šole. Kot za-stopnik šolskih oblasti je čestital — nem-ško in slovensko — k novi šoli okrajni šol-ski nadzornik gospod Maklin.

Popoldne pa smo novo šolo »zalili« pri Drugu. Seveda tudi ni manjkalo »potreb-nega zla« — plesa: vse je rajalo, staro in mlado, ravno in kruljavo do pozne noči. Kako so potem nekateri hodili domov skozi temne gozdove, se spodtkali ob koreninah, poljubljati mater zemljo in preizkušali trd-nost svojih glav na drevesih, ker se je v glavi preveč vrtelo od mošta in podobnih dobrot, je pa drugo vprašanje.

Lepo je torej bilo! Nikakor pa ni hvale-vredno, da ostaja mladina — in to deloma celo nedorasta — do poznih večerih ur brez nadzorstva staršev na plesu in potem hodi ponoči po samotnih poteh v precej oddalje-ne domove. Starši, kje je Vaša odgovornost pred Bogom in domovino!

se je bil živahnega kaplana, ki mu je mar-sikaj okrajševal dolgočasne ure.

Molčala sta samo župan in kuharica.

Klemen je oblezel še vse hiše in vse bol-nike. Moral se je počeno posloviti od teh gorjancev, ki so pod trdo lupino skrivali mehko srce. Ko se je oglašil pri Boltarju, je gospodar prinesel domačega mošta. Me-hak je bil kakor vosek. Govorila sta o vse-mogočem. Klemen je bil povsod doma.

Nazadnje se je iz Boltarja utrgalo pri-znanje, ki je bilo kakor prošnja za odpu-šcanje.

»Ni bilo prav, da sem dal hčer tistemu betinu. Zaletel sem se. Prav ste imeli.«

V glasu je bilo veliko trpljenja.

Vsi, ki so čutili kakšno krivico na sebi, so se skušali oprati. Na dekanijski konfe-renci bi še gospod dekan rad popravil, kar je zagrešil.

»Dober kaplan ste bili, gospod Klemen. Moram reči.«

»Bog bo sodil, gospod dekan,« ga je uda-ril z besedo.

Vintar se je škodoželjno nasmehnil.

»Prav je, da o ljudeh, ki odhajajo, dobro govorimo.«

Vintarjeve besede so bile namerno pri-sekane. Dekan je čutil ost in zardel obmol-knil. Klemen je videl, da bi rad še nekaj povedal.

Zadrego, ki je nastala, je popravil Vintar sam.

»Klemen, ko boš prišel v Ljubljano, po-zdravi kanonike. Lepo po vrsti, kakor sedé v koru. Pa gospodu Tomažu povej, da ga imam rad, čeprav ga včasih opravljam. Pri-digoval je vselej lepo. Na leci še nikoli ni zaspal.«

Klemen se je nasmehnil.

»In gospoda Lojzka pozdravi. Pobožen gospod je in moj dober prijatelj.« Klemen obljubuje.

svojih močeh do miru; britanska vojaška godba in železniška godba pa sta priredili na trgu koncert.

Kajti danes si želi vojne samo bedak ali pa tisti, ki je vojna leta živel na račun dru-gih po načelu: Dolce far niente — lenariti je prijetno. Samo take izgubljene eksistence si želijo danes vojne.

Zvečer je koroški deželni glavar Wede-nig govoril na slavnostnem zborovanju v glasbeni dvorani (Miestalerstrasse), kvar-tet Schweyda pa je priredil glasbeni kon-cert, ki ga je odlično izvedel. V stolnici pa je bila slovesna pontifikalna maša.

V ponedeljek, na dan sv. Uršule je ce-lovški »Novi trg« zopet zaživel. Na ta dan je namreč vsako leto semenj, na katerega pridejo kramarji iz vseh strani ponujat svoje blago. Okrog in okrog trga ter še po sredi trga so razpostavili stojnice. Ljudi se je nabralo, da so se kar trli. Najbolj so »odrezali« tisti prodajalci, ki so prodajali praktične stvari: čistilne preparate, razne kuhinjske pripomočke, zlasti pa neko pri-pravo za brušenje nožev in osle za bruše-nje kos. Ta dva nista imela dovolj hitrih rok, da bi pobirala denar in oddajala blago. Pozornost je vzbujal tudi prodajalec žep-nih aparatov za vdihavanje, ki je vedno tr-dil, da bo vsak čas vse prodal, potem je pa vedno privlekel novo škatlo z aparati. Vsi brez izjeme pa so se »drli« kot jesiharji in ponujali svoje blago. Iz političnega vidika so res dobri propagandisti. Ure so bile zelo poceni in sicer od 20 do 60 šil. Pa ne take, da si nanjo samo enkrat pogledal. Dobil si jamstvo za leto dni. Poleg tega je bilo pol-no sladkarij, raznega blaga za obleke, noga-vic in podobno, kar vidiš na vsakem sejmu. Nekateri so dosti prodali in spodobilo bi se, da kupijo sv. Uršuli debelo svečo v zahvalo.

V »Kanalaltersiedlungi« so na glavni ce-sti le nasuli nekaj kamenja, da ne bo treba brodirati po vodi. Vsaj toliko je dobro, da če boš »priplaval« iz stranske ulice proti glavni cesti, se boš lahko odpočil na nasuti ce-sti in odplaval malo bolj spočit proti svo-jemu stanovanju. Plavati boš pa moral se-veda na slepo srečo, ker razsvetljava še vedno ni, kajti občina ima tok za nas pri-ključen še vedno na tako »elektrarno«, ki proizvaja temo. Mestne očete pa vabimo, naj bi se prišli enkrat, ko bo slabo vreme, sprehajati vsaj eno uro po »Siedlungi, pa brez gumijastih čevljev.

Celovško mesto je dobilo že precej dru-gačno lice. Podrte zgradbe so začenjale iz-ginjati in zasebna podjetnost vedno bolj narašča. Mnoge tvrdke so svoje lokale že dokaj lepo in okusno preuredile. Škoda sa-mo, da ob nedeljah nimajo izložb razsvet-ljenih in odprtih, da bi si jih ljudje, ko imajo čas, ogledovali in tudi izgled mesta bi s tem precej pridobil.

Te dni so oblasti zaprle Vero Scherzer, gostilničarko na Kolodvorski cesti št. 43, radi težkega prekrška zakona o potrošnji racioniranih živil. Imenovana je že od lan-skega poletja naprej skoraj vsak teden ku-pila »na črno« 1 svinjo in potem meso pro-dajala po pretiranih cenah.

»Spoznal ga boš lahko, četudi bi ga ne poznal. Brez brevirja in dežnika ne gre ni-kamor.«

»Vse boš obral,« se smeje župnik Senčar.

»Potrebni so tega kakor strniščno kore-nje dežja.«

»Tudi to jim bom povedal,« se smeje Kle-men.

»Le povej jim, golidarjem! Prav, da jim včasih kdo izpraši vest.«

Dekan je v zadregi samo mežikal.

To je bila zadnja dekanijska konferenca, ki se je Klemen še udeležil.

Nato je začel s pripravami. Z decembrom je bilo treba začeti novo službo. Dnevi so tekli nezadržno, od jutra do večera je bil komaj korak.

Dolgo je premišljeval zavoljo kuharice. Sestra bi nemara ne odrekla, ko bi jo na-prosil. Potlej se je nenadoma premislil. Do »Kosca« ni daleč in kósil bi lahko v gos-tilni. Kekšno malenkost si pa lahko sam skuha. Koj je več stroškov, če sta dva in z denarjem bo gotovo trda.

Tisoč malenkosti je bilo, ki so bile v teh trenutkih važne. Klemen je vse premlel, stokrat obrnil in preskusil. En sam nepra-vilen korak na začetku — in vsi načrti se lahko podro. Resnik bo gotovo na vse pa-zil. Na prvo napako se bo obesil in jo raz-kričal po celi koloniji. Samo da bi ga odbil in prigrjal ljudem.

Klemen vnaprej čuti, da bo najhujši boj s trojico: z Resnikom, Križnarjem in Ko-ritnikom. Ti bodo stebri odpora. Okrog teh so zbrani mladi. Cepljeni so s hudobijo. Vse se jim je izvirilo. Še ljubezen v njih srcih je bolna, iz kvant raste kakor mušnica iz gni-lega listja. Koritnikovo je zadnjikrat videl. Čudno bela, kakor da je noč in dan v kleti, Za kapljo krvi ni na njenem obrazu.

(Dalje prihodnjič.)

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

33.

Ko je ugasnil luč, je vstal iz teme obraz gospoda Vencla.

»Klemen, ti spadaš v »Sibirijo« kakor jaz v grob.«

Klemen se trdo oklepa jagod rožnega venca, čeprav ne more moliti.

Prav počasi tolčejo udarci ure v župni cerkvi. Klemenu se zdi, da delavci s težki-mi kladivi zabijajo kole v peščeno zemljo.

*

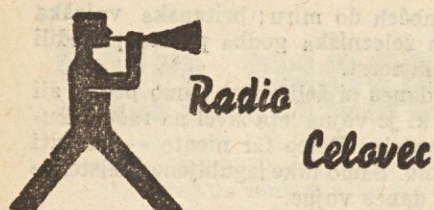
Malo pred koncem meseca je prišlo pismo škofijskega ordinariata.

Klemenu so trepetale roke, ko ga je od-piral. Samo z očmi bere vrstice.

»Ker do danes ni prišla še nobena proš-nja, se škofijski ordinariat obrača na vas, če vztrajate še vedno pri besedah, ki ste jih izrekli pri predaji svojih načrtov. Škofijski ordinariat vljudno prosi, da mu svoje da-našnje mnenje takoj sporočite. Spominja vas pri vaši odločitvi na Kristusove besede: Messis quidem multa, operarii autem pauci.«

Še tisti večer je kaplan Klemen oddal pismo na pošto. Srce mu je bilo jasno, obrisano kakor jesensko nebo nad Ratitov-šem.

*) Žetev je velika, delavcev pa malo.

SOBOTA, 30. oktobra:
7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 31. oktobra:
7.30 Jutranja glasba.
17.10 Komentar
19.30 Mrtvim v spomin.

PONEDELJEK, 1. novembra:
7.15 »Memento mori!«
16.00 Potovanje po svetu: Praga.
17.10 Žalostinke.

TOREK, 2. novembra:
7.15 Vseh mrtvih dan.

SREDA, 3. novembra:
7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 4. novembra:
7.15 Literarna ura: Slovenski pisatelj Erjavec.
19.30 Pisana četrtkova oddaja: Zvočni tehnik.

PETEK, 5. novembra:
7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7.45--8.00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15.45--16.00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21.45--22.15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22.15--22.30 poročila in komentariji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.

Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.

Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.

Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

S prvim novembrom

sprejem v službo dva nad 18 let stara fanta, ki bi se hotela priučiti naprednega gospodarstva in živinoreje.

Družinska povezanost, poštenost, verno življenje, dobra hrana in stanovanje zagotovljeno. Plača po dogovoru. — Naslov v upravi »Koroške Kronike«.

Hišno pomočnico

ki je deloma večča kuhanja, sprejemem za vsa hišna dela. Hrana in oskrba v hiši. Nastop takoj. Konditorei Liebhart, Celovec-Klagenfurt, St. Veiterstrasse 7

Izredna ugodnost

za naročnike »Koroške Kronike«

Vsi stalni naročniki »Koroške Kronike« (abonenti), ki so že, ali ki bodo v prihodnjih dneh poravnali naročnino do konca tega leta, imajo pri vseh knjigah, ki so izšle v založbi »Koroške Kronike« 25% popusta. Ugodnost popusta velja le od 1. novembra 1948 do 1. januarja 1949 in sicer za knjige, naročene pri upravi »Koroške Kronike«, Celovec (Klagenfurt), Völkemarkter Ring 25/I. Denar za knjige je treba plačati vnaprej. Na položnico napišite vedno: knjige za abonente!

Cene knjigam

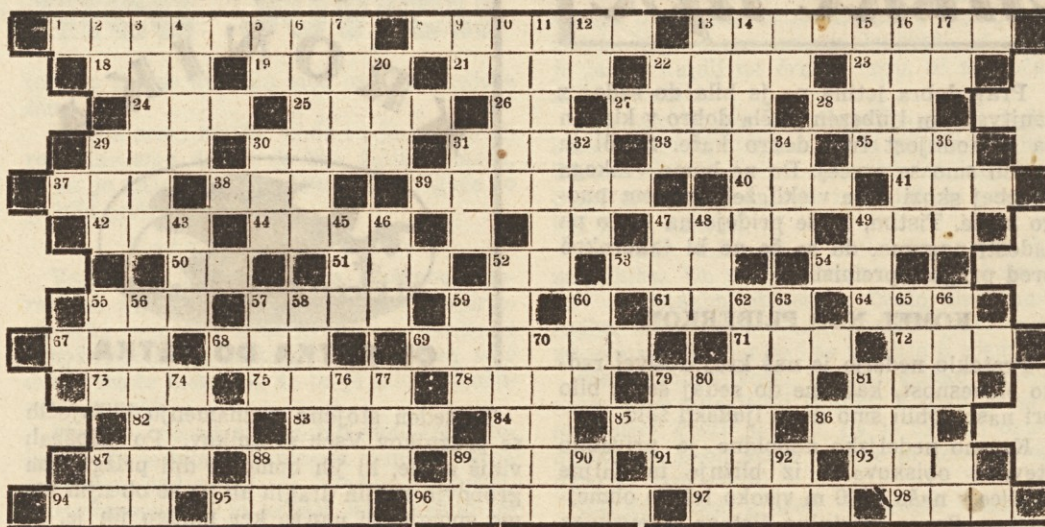
za naročnike: za ostale:

šilingov

Križ na gori	3.—	4.—
Sin mrtvega	3.—	4.—
Rotija	3.—	4.—
Prekleto kri	5.25	7.—
V kraljestvu lutk	2.25	3.—
Slovenska slovnica	2.25	3.—
Album Koroške	14.—	20.—

K navedenim cenam pridajte še 40 grošev za poštino. Izrabite ugodno priliko in naročite lepe slovenske knjige, da vam bodo krajšale čas ob zimskih večerih.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 zimski prirodni pojav; 8 zgodovinski češki kralj; 13 nered, večji nemir; 18 stari oče; 19 gozdni sadež; 21 protivnost, vstaja; 22 cerkvena prostovoljna davščina; 23 prva številka; 24 domača žival; 25 del noge; 26 pijača Starih Slovanov; 27 kvadrat, blagovni vzorec; 28 moško ime; 29 plačilno sredstvo; 30 smešnica, dovtip; 31 kovina, zlitina; 33 telesna poškodba; 35 starorimski pozdrav; 37 največja v morju živeča žival; 38 izraz pri šahovski igri; 40 časovna enota; 41 drugo, pesniško ime za vrbo; 42 mrtvoud; 44 izraz pri telefonu; 47 travniško orodje; 49 lese na stavba; 50 osebni zaimek v tretji osebi; 51 grška črka; 52 kratica akademskega naslova; 53 moški glas; 54 igralna karta; 55 kraj v cerkvi; 57 letoviški otok pri Benetkah; 59 egiptovsko božanstvo; 61 slovenski slikar (Matija); 64 turški oblastnik; 67 neka številka; 68 iglasto drevo; 69 gorski plaz; 71 veznik; 72 konica, pšica; 73 začimba; 75 madžarsko moško ime; 78 prihodnjik v množini; 79 vrsta, barva kože; 81 otok v Jadranskem Primorju; 82 neki mesec v letu; 83 Ibsenova drama; 84 izraz pri kartanju; 85 izgovori, poved; 86 neka številka; 87 poljska cvetlica; 88 religija; 89 sveti, obseva; 91 suha trava; 93 hrvaško moško ime; 94 kratica denarne enote so-

sedne države; 95 del drevesa; 96 tuje žensko ime; 97 jezero v Abesiniji; 98 ženski glas.

Navpično: 2 predlog; 3 krasota; 4 bivši angleški zunanji minister; 5 kraj pri Ljubljani; 6 domače obučeno; 7 svetopi-semska oseba; 9 prislov kraja; 10 pomoč, naslonilo; 11 del krobove ploške; 12 ploškovna mera; 13 starogrška boginja; 14 molimo! (latinski); 15 sorodnica; 16 premožen; 17 domača pritrdilnica; 20 očka; 22 nočni lokal; 29 domača plemenska žival; 30 igra s figurami; 31 mostič; 32 brez daru govora; 34 naplačilo; 36 prva boljša polovica; 43 povrnica; 45 oblika vode; 46 moško krstno ime; 47 vprašalnica; 48 strupena žuželka; 49 označka za Združene države Amerike; 52 krstno ime skladatelja Jenka; 55 del spovedi; 56 drug izraz za Turka; 57 gozdiček; 58 moško krstno ime; 59 otok v jadranskem Primorju; 60 kratica Organizacije Združenih narodov; 62 gozdni sadež; 63 uradna listina; 65 obmejno italijansko-jugoslovansko mesto; 66 kratica enega izmed celovških športnih društev; 70 misel, domislek; 74 vrsta barve, prevleke; 76 jutrenji sij; 77 naplačilo; 79 domača žival; 80 začimba; 81 vranji glas; 87 osebni zaimek; 88 zna, razume; 89 povratno-osebni zaimek; 90 latinski veznik; 92 osebni zaimek.

Nekaj o raku

(Nadaljevanje s 6. strani.)

S tem smo dovolj točno orisali sliko vse bojne situacije, pri kateri je na eni strani zdravnik, na drugi strani pa nevarni rak, ki že tisočletja skoro nemoteno uničuje človeštvo v najrazličnejših oblikah v vseh življenjskih dobah. Iz navadnega pa tudi razvidimo, da je ta boj že sam po sebi jako neenak, kajti stojijo si nasproti neenake sile in to bo trajalo vse dotlej, dokler se zdravniškemu raziskovanju ne posreči najti bistvo, najti povzročitelja raka. Neenak pa je ta boj tudi radi tega, ker se bolniki samo radi nespoznavanja, omalovaževanja, pretiranega strahu pred resnico in pred operacijo odtegujejo strokovnemu zdravniškemu opazovanju, nasvetu in zdravljenju, ter tako prehajajo v tabor svojega najhujšega sovražnika: raka.

Znano je, da se rakovina na obolenem organu širi in razvija jako počasi. V tem obdobju raka lahko izločimo z operacijo. Meje raka so ostre in tako ozko začrtane, da se nam z nožem sigurno posreči popolna odstranitev raka iz zdravega območja, kamor se ni segla razdiralna sila. To obdobje označujemo kot obdobje zgodnjega obolenja ali obdobje zgodnje operacije. Bolnik z rakom v tem obdobju je z operacijo sigurno in trajno ozdravljiv.

Od svojega prvotnega ognjišča se širi rakovina počasi dalje in prične tvoriti nova gnezdišča v oddaljeni okolici. Na ta način se tvori počasi takozvano pozno obdobje obolenja. Tudi v tem obdobju raka je operativno zdravljenje še možno, vendar tehnično znatno težje. Operativni uspehi v tem obdobju, četudi z radikalno operacijo, pa so znatno slabši in ponovitev raka je, bodisi na mestu prvotnega obolenja ali na oddaljenih mestih, veliko pogostejša.

Ako pa prodre rak v krvno ožilje, tedaj se lahko neovirano širi po vsem telesu v najrazličnejše organe, v katerih prične delati nova, samostojna ognjišča. To bi imenovali prepozno obdobje obolenja, obdobje operativne nemožnosti. Kajti tu je operacija, tudi če bi bila tehnično še izvedljiva, brezuspešna za ozdravljenje, ker postane izločitev vseh vidnih in nevidnih ognjišč nemogoča.

Za dober volje

MIROLJUB

Stotnik: »Fantje, zdaj pa le pogum! Prišel je veliki trenutek, ko naskočite mož na moža!«

Vojak: »O gospod stotnik, kaj mi ne bi mogli pokazati mojega moža — mogoče bi se pa pobotala?«

VEDNO ZVEST SVOJEMU POKLICU

Profesor A.: »No, gospod kolega, kako ste se zabavali na deželi?«

Profesor B.: »Izborni! Po znamenjih na poljih in božjih martrah sem popravil nad dvesto pravopisnih napak.«

NA SODNIJI

Sodnik: »Že zopet smo Vas zasačili pri tatvini. Ali res ne morete živeti brez tega?«

Tat: »O pač, a ne tako dobro.«

Dodatna dodelitev živil za 46. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeli:	Kruh		Pšenična moka				Mast		Sladkor	
	1000 g	500 g	750 g	800 g	100 g	200 g	700 g	1150 g		
1 Navadni potrošniki nad 18 let	16 18 19		13	14		12 24			15	
2 Mladina od 12-18 let	16 18 19		13	14		12 24			15	
3 Otroci od 6-12 let	16	13 14				12			15	
4 Otroci od 3-6 let		13				25			15	
5 Otroci do 3 let			13						15	
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	116 118 119		113	114					115	
7 Mladina od 12-18 let	116 118 119		113	114					115	
8 Otroci od 6-12 let	116	113 114							115	
9 Otroci od 3-6 let		113							115	
10 Otroci do 3 let			113						115	
11 Delni samooskrbovalci z mesom in mastjo nad 18 let	216 218 219		213	214					215	
12 Mladina od 12-18 let	216 218 219		213	214					215	
13 Otroci od 6-12 let	216	213 214							215	
14 Otroci od 3-6 let		213							215	
15 Otroci do 3 let			213						215	
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in mastjo	316 318 319		313	314					315	
17 Mladina od 12-18 let	316 318 319		313	314					315	
18 Otroci od 6-12 let	316	313 314							315	
19 Otroci od 3-6 let		313							315	
20 Otroci do 3 let			313						315	
21-25 Popolni samooskrbovalci vseh starosti									401	
26 Krušna pakaznica za popolne samooskrbovalce	409 410 411		413							
27 Dodatna nakaznica za zaposleno mladino od 14-18 let									501	

Nadalje dobite: 600 g riža na odrezke K23, Klk23, K123, Klk123, K223, Klk223, K323 in Klk323. — Zavojček Oma-otročjih hranil na odrezke Klst22, Klst122, Klst222 in Klst322. — 400 g sladkorja na odrezek 912 nakaznice za noseče in doječe matere. — 500 g stročnic na odrezke S709, S719, Sst809 in Sst825.